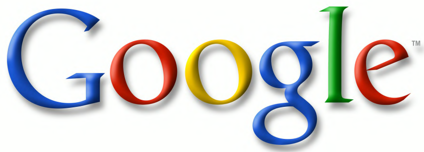

15/-

SEAL · OF · THE · UNIVERSITY · OF · CALIFORNIA
LET THERE BE LIGHT
·1868·

Breve fra Choleratiden,

indeholdende en lille Begivenhed.

Udgivne

af

M. Goldschmidt.

Kjøbenhavn.

Hos Chr. Steen & Søn.

1865.

cMier'

Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muhle.

1.

Fra Frants Holm til Fuldmægtig Mathiesen.

Min elskede Mathiesen!

Naar jeg kalder Dem min elskede, saa maa De dele den Ømhed, der ligger i Ordet, med Deres Medborgere. Jeg holder saa meget af Jer Allesammen derinde i denne Tid og kunde sige som Schiller: „Diesen Kuß der ganzen Welt". Dog vilde jeg nødig just nu gaae omkring og give det selv.

Jeg behøver ikke skriftlig at fortælle Dem, hvorledes det gik til, at jeg foer saa hastig hjem fra München og standsede netop her. Dette Brev skal kun lade Dem vide, at vi spise til Middag imorgen Kl. 5½, og at der ligger Couvert til Dem. Klokkeslettet passer godt til Banetogets Ankomst, og De vil have Gavn af at trække frisk Luft. Bring gode Efterretninger med om saa mange af vore fælles Venner og Bekjendte, som

De kan. Hold Hovedet oppe, Maven varm og Hjertet ømt

for

p. t. Sorø d. 26de Juli 1853.

Deres Ven

Frants Holm.

P. S.

Gjør mig den Tjeneste, kjære Mathiesen, at gaae op til Justitsraad Lützmann, Nørregade 71, 2den Sal, og hilse ham fra Maler Didriksen i München, at Maleriet „Parti af Esrom Sø" nu er færdigt.

2.

Fra Frants Holm til Mathiesen.

Min kjære Mathiesen!

Jeg burde skrive dette med rødt Blæk; thi det skal mane Dem til idetmindste at lade høre fra Dem. Hvorfor kom De ikke til Middag? Fik De ikke igaar mit Brev? Kom De for silde til Jernbanen? Anseer De ikke Sorø Egnen for

sund nok? Eller af hvad Grund? De kan nok vide, at jeg ikke paa nogen Maade vil anerkjende nogen Sygdoms- eller Døds-Undskyldning. De maa ikke feile det ringeste, og De kan ikke; thi i det sidste Brev, jeg fik fra Dem i München, skrev De selv, at Deres Mave er bedre end Deres Hoved, og hvilket Hoved! De hører desuden til de privilegerede Klasser, der betale deres Tribut til Cholera ligesom deres Værnepligt, nemlig ved Stillingsmænd. Min Ven Mathiesen, De har nu i saa mange Aar været fornuftig og besindig; gjør mig nu ikke den Sorg paa Deres gamle Dage at begaae et coup-de-tête, end sige et coup-d'estomac. Feil ikke Noget, hører De! Skriv snarest mulig, hører De! Eller kom helst selv. Hvad der end binder Dem til Kjøbenhavn, saa vil det dog forhaabenlig tillade Dem at udvandre for en Dags Tid. De maa komme, ellers nøder De mig til at komme til Dem, og det er dog ubilligt; thi kommer jeg Dem imøde fra München til Sorø, kan De da sagtens reise Resten af Veien for at falde i mine Arme.

Kan det friste Dem, at ogsaa Fætter Ernst er kommen hertil? Han reiser omkring paa det Offenliges Vegne for at undersøge Kirker eller

Bibliotheker eller maaskee begge, og han har som Følge af dette vigtige Hverv en vis Ro og Anstand og udhviler sig gjerne efter de anstrengende Forretninger i Samtale med Damer. Jeg kan i Grunden godt lide ham. Der er dog noget Ungt ved ham, noget sært Rart i hans Øine, og hvergang han kommer, synes mig, at vi egenlig skulde være Venner. Men det gaaer dermed ligesom med en Restauration, jeg saae i München: udenfor, paa Skiltet, var malet en fristende Skinke; men Restaurationen var flyttet.

En lille Gaas, en af Kammerraad Nielsens Døttre, betroede forleden Christine, at han var et farligt Menneske. Hun har formodenlig hørt, at han engang var Digter, og saa skal han strax være farlig. Jeg, som egenlig er Digter, men har faaet Etikette som Maler, gjælder omkring blandt Fjerkræet for et ufarligt Dyr, og som Følge deraf kan jeg ikke komme til at gjøre Fortræd. Skriv saa, eller kom helst til

Sorø, d. 27de Juli 1853.

Deres skikkelige Ven
Frants.

3.

Fra Ernst Rosen til Overlærer Sommer.

Man kan i denne Tid overraske sig selv i at være tilmode, som om Døden just nu var kommen i Verden, og skjøndt Forskjellen mellem nu og ellers mathematisk taget kun er en Talforskjel, beholder Sindet dog en Forestilling om, at det er en anden Død. Ellers har man dog saa nogenlunde den Tro, at hvo der rammes, er færdig, har fuldført sin Mission; men nu bliver denne Tro vanskeligere at holde paa; thi der synes at være noget Bredt i Luften, Noget, der vil overskjære Baandet mellem Mennesket og dets Mission. Har den, som skal falde, en Forudfølelse deraf, sender den store Fjende et eller andet Tegn, ikke til den almindelige Sands, men til en hemmelig Sands i Blodet eller i Sjælens Inderste?

Der er i denne Tid Folk, som ved det ringeste Kneb i Maven spørge, om det er et Tegn, som Choleraen sender dem. Jeg spørger mig selv, om den særegne Uro, der er over mine

Tanker og Følelser, bebuder, at jeg skal kaldes til Død eller til sandt Liv.

Ja, de, som ikke kjende mig, troe formodenlig, at jeg er et sat og roligt Menneske; men Du, som kjender mig, veed, at jeg er det ikke. Det nytter ikke, at man bliver 31 Aar og Fuldmægtig i Cultusministeriet og bereiser Landet for at anstille en vigtig Undersøgelse — hvad enten jeg er Musens ægte Søn eller ei, saa har jeg det urolige Hjerte, hun giver sine Børn, og det fører ikke til Noget, at man vil fornægte hende som Moder. Man kan ophøre med at skrive Digte; man kan ikke ophøre med at søge den Livsessens og det Livsgrundlag, hvorfra disse udspringe. Selv hvor Dødsvinden gaaer, kan Sindet, skjæbnesvangert drevet, ikke lade være at søge efter Livsblomsten, og dette føier Feber til Uroen. Jo mere den stiger, desto mere antage Tingene et andet Udseende, jeg seer igjennem Overfladen, eller jeg aner, hvad der er under Overfladen.. Det synes mig endog, at jeg kan skimte Bevægelserne af den Haand, der styrer vor Skjæbne. Det kan ikke være tilfældigt, at et Pennestrøg i Ministeriet efter nogle Maaneders Forløb sender mig tilbage hertil og anviser mig Ophold i denne friske, smilende Egn, netop som Kjø-

benhavn hærges af Choleraen. Jeg vilde heri see en bestemt Gunstbevisning mod min Helbred, hvis jeg ikke havde Grunde til at antage det for noget Dybere. Dog, Hensigten med dette Brev er nærmest at lade Dig vide; at jeg er kommen hertil. Du kan nok vide, med hvilken Utaalmodighed jeg venter Brev, uagtet Du boer paa en Egn, som ifølge Bladene skal være anti-cholerask.

Min Fætter er kommen hertil fra München. Da han hørte om Choleraen, reiste han hjem; men imidlertid var hans Familie flygtet hertil, og nu boe de i et kjønt lille Sted udenfor Byen. Hvis han vilde eller kunde samle den Aandslivlighed, han daglig sprutter bort, til et eneste Maleri, vilde han blive en udmærket Maler. Men han er, rent ud sagt, en høist middelmaadig Kunstner. Hans Ulykke er, at han er formuende; var han ikke det, saa samlede og concentrerede han nok sine Kræfter — skjøndt, hvad jeg kalder hans Ulykke, mærker han jo slet ikke selv; han synes netop at være personlig lykkelig, tilfreds, glad. Og det er det, jeg ikke kan tilgive et Menneske, især en Slægtning, at han saaledes er lykkelig uden at kæmpe, at han ikke er bekymret for at

bruge sit Pund og vinde sin egen Sjæl. Men, „solche Käuze muß es auch geben".

Saa har jeg til Omgang, hvis jeg vil, Kammerraad Nielsens. Huset er fyldt med Præstekoner; jeg troer, han har ti. Ligesom Familien Coburg forsyner det protestantiske Europa med Prindsesser, saaledes forsyne Kammerraad og Fru Nielsen Landets Præster i vid Omkreds med Koner. De af dem, som endnu ere ugifte, have alle et Sving, som om de kun sad og ventede paa den dem af Himlen bestemte Præst for strax at tage fat i Uldent og Linned, i Fadebur og Hønsesti. Jeg tvivler ikke om, at jo en eller anden af dem vilde tage tiltakke med en verdslig Carriere, f. Ex. med en Fuldmægtig, der rigtignok kun har 1200 Rdl. Gage, men Udsigt til Avancement; men saa meget jeg end paaskjønner det Huslige, kan jeg dog ikke nægte, at saadan en Samling Præstekonefrø virker underlig sløvende paa mig. Var der ikke i Atmosphæren om mig noget Elektrisk, vilde jeg sandsynligvis faae Cholera (der jo skal være en Følge af Mangel paa Elektricitet i Luften). Kjed Dig ikke og forkjøl Dig ikke, og skriv snart til

Din Ven
Ernst.

p. t. Sorø, 28de Juli 1853.

4.

Fra Mathiesen til Frantz Holm.

Kjære Holm!

Idet jeg, hvor bedrøvelig end Tiden er, med Glæde byder Dem Velkommen tilbage, og idet jeg takker venskabeligst for Deres venlige Breve og Indbydelsen, som jeg beklager endnu ikke at have kunnet modtage, undlader jeg ikke at melde, at jeg efter bedste Evne har udrettet Deres Ærinde til Hr. Justitsraad Lützmann, men med mindre Held, end jeg havde ønsket. Jeg er fristet til at spørge, om De ikke har taget feil, og om det ikke var til en anden Justitsraad eller til en anden Hr. Lützmann, jeg skulde have gaaet; thi jeg kunde ikke faae Tingene til at hænge rigtig sammen. Da jeg kom derop, saae det ud, som om der enten var Lig eller Flytning i Huset, og det varede noget, inden jeg erfarede, at Hr. Justitsraad Lützmann var ilive og hjemme, men isærd med at reise bort. Idet jeg blev viist ind til ham, bemærkede jeg, at han saae paa mig som kommende fra mistænkt Sted og ønskede at holde mig i Afstand,

hvorfor jeg i Distance og lydelig sagde til ham, at jeg skulde hilse ham fra Maler Didriksen og sige, at „Parti af Esrom Sø“ var færdigt.

Dertil svarede Justitsraaden ligesaa høit og maaskee endnu høiere: Hvad kommer det mig ved?

Jeg vedblev, idet jeg stadig løftede min Stemme til at naae over hele Stuen: Jeg beder Hr. Justitsraaden om Forladelse, hvis det ikke kommer Dem ved; men jeg udretter blot et Ærinde og antager forresten, at Hr. Justitsraaden har bestilt Stykket.

Dertil svarede han: Selv om jeg havde bestilt et Stykke, saa er det ikke Tid nu, da man hverken veed, om man skal leve eller døe, at minde og mane mig. Men jeg har ikke bestilt Stykket. Det skulde da være min Kone; men det kan jeg aldrig troe. Victoria! raabte han.

En trind, aldrende Dame kom, fulgt af en ganske ung Pige, paa atten, nitten Aar, og den unge Pige var saa nydelig, at jeg fristes til at sige, at jeg for at have seet hende er Dem taknemlig for Ærindet.

Men hverken Justitsraadens Fru Victoria eller den nydelige unge Pige vidste Noget om Maleriet, hvorpaa Justitsraaden noget utaalmodig

sagde, at jeg var gaaet feil. Jeg traf da Deres Brev frem og sagde, at jeg var kommen ifølge en udtrykkelig Anmodning i dette Brev fra Maler Frants Holm, der for Tiden opholdt sig i Sorø og lige var kommen hjem fra München, hvor han formodenlig havde seet Hr. Didriksen.

Til min Forundring spurgte Justitsraaden mig nu med en Stemme, som næsten syntes mig vred: Hedder De Didriksen?

Jeg svarede: Nei, jeg hedder Mathiesen og er Fuldmægtig i Magistraten.

Saa svarede han noget høfligere: Ja, det gjør mig ondt, Hr. Fuldmægtig Mathiesen, at De er gaaet galt. Undskyld mig. God Morgen.

Saa gik jeg, og efter at have meldt Dem dette Udfald forbliver jeg venskabeligst

Deres

Kbhvn d. 28de Juli 1853. J. C. Mathiesen.

Jeg skal med det Allerførste, hvis Intet kommer i Veien, benytte mig af Deres venskabelige Indbydelse og beder Dem imidlertid formelde Deres ærede Familie min Compliment og gratulere dem Alle til at være paa et sundt Sted. — Er der ellers Noget, som jeg ifølge Deres kjær-

lige Tilnavne til mig maa formode, at De ønsker, jeg skal udrette, saa er jeg til Tjeneste. Har De bragt mange Malerier hjem med? Jeg maa formode det efter det gode Humeur, De synes at have, trods Tidens Omstændigheder.

5.

Fra Frants Holm til Mathiesen.

Velbaarne og brave Mathiesen!

De har udrettet Ærindet som en Engel, aldeles tilfredsstillende. De skal ikke bryde Dem om, hvad Justitsraad Lützmann sagde; han taler ofte uforstaaelig; men de, der, som jeg, kjende ham nøiere, forstaae alligevel, hvad han mener. Skulde Deres Vei falde forbi, vilde jeg blot bede Dem kigge ind i Huset og høre, hvor han er reist hen, saa skal han nok faae Maleriet.

Men Deres Efterskrift, hvor indholdsrig, hvor anlagt paa at blive „centnertung for min Samvittighed"! Til hver Linie kunde behøves en hel

Bog til Svar. Det er næsten saarende for mit Hjerte, at De formoder en Hensigt under de kjærlige Tilnavne, jeg giver Dem. Er det ikke i farefulde Tider som disse, at Hjertet hos Nogle synker for dybt, men hos Andre hæver sig høit til at anerkjende Vennen, Borgeren, Embedsmanden, der, hvor farligt det end er, gjør sin Gjerning og sidder paa Contoiret til det Yderste.

Deres andet venskabelige Hib angaaer mit „gode Humeur". Jeg skal ikke nægte, at da jeg udenlands erfarede, at Choleraen var udbrudt hjemme, syntes mig en uhyre, sort Sky at ligge over Danmark, og Skyggen, som den kastede, gjorde mig melancholsk og urolig, saa jeg maatte hjemad. Men jo længere jeg kom ind i Landet, desto mere skrumpede Skyen ind overfor Meloner, Kirsebær, Rødgrød, surt Øl og Tykmelk, som den glade Landbefolkning nød, og her ved Sorø, ovre hos Assessorens, dandsede vi forleden Aften, og de Dandsende spiste Rødgrød med Fløde imellem en Polka og en Galop. Assessoren er just ikke som Landbefolkningen ligegyldig; men han udgaaer fra et Princip, den høiere Fornuft, og fra dette Standpunkt anerkjender han ikke Choleraen som rationel; han siger ligesom hin Greve om Hunden,

der havde bidt hans Ben: Den bider i Regelen ikke. Jeg anerkjender den heller ikke. Jeg er nu, hvor jeg bør være, nær dem, jeg holder af, og det gjør mig freidig, og Adskillelsen fra Dem, elskede Mathiesen, gjør mig skrivelysten.

Deres tredie Hib gaaer i Retning af min Malerkunst. Før De kommer herud, vil De nok i Deres Egenskab af Kunstven og Kunstnerven vide, om De faaer noget Smukt at see. De vil, før De begiver Dem paa Vei, have Spisesedlen og er ikke fornøiet med den materielle Anretning alene — Gourmand! Men saa kommer De kanskee slet ikke; thi jeg har kun hjembragt meget faa Malerier, og de ere hverken betydelige i Indhold eller store i Omfang. Derimod har jeg Ideen til et stort, og det kan De paa en Maade faae at see, nemlig ved en Samtale med mig, hvis De vil komme herud. Det skulde forestille Carl den Store, grundende efter at have seet sin Datter Emma om Natten bære Eginhard over den snedækte Gaard. Det halvt vemodige Smil paa Keiserheltens Ansigt staaer klart for mig; men skal Helten være i Slobrok eller i fuld Keiserdragt som Ruderkonge? Vælger jeg Slobrok, saa finder jeg Bifald hos den naturtroe, realistiske Skole; men hvo kan saa see, at

det er Carolus Magnus? Saa er det jo et ganske almindeligt Genrebillede. Vælger jeg derimod Keiserkaaben, saa vil Ingen rigtig troe, at det er Nat, at Helten ikke kunde sove og derved tilfældigvis kom til at gjøre Opdagelsen, og saa kan jeg ikke faae Smilet til at passe. Jeg har betroet min Kvide til Assessoren, der er en stor Kunstkjender, og han raader mig til, for det Første at male Keiseren og Keiserkaaben rigtig godt, og naar det saa ikke vil gaae med Smilet, saa at give Billedet til Underskrift: Keiser Carl den Store, der tænker paa Rolands Død eller paa et Tog mod Sachserne, eller ogsaa: Knud den Store efter Englands Erobring eller desl.; thi, siger han, Hovedsagen er noget godt Malet.

Det Morsomme er, at dette ikke er falsk. En stor Del Malerier af den italienske og hollandske Skole passe til denne Anskuelsesmaade, de høre mere til den plastiske Kunstart, hvorved man spørger om Udførelsen, end til den romantiske, hvor man især spørger om Meningen. Man skal ogsaa være mere Kunstkjender for at bedømme den førstnævnte Art. Men nu bliver jeg grundig, og det er for tung Føde for en Kjøbenhavner i denne Tid.

Ja, ganske vist er Assessoren Kunstkjender. Han har hørt og læst om, at i gamle Dage mangt et Mesterværk er blevet overmalet af dumme Munke eller paa deres Befaling, og i en Række Aar har han kjøbt Malerier, der bære Præg af Dumhed, og beskjæftiger sig med at skrabe dem af og bringe et nedenfor liggende Mesterværk for Dagens Lys. At ogsaa mange slette Malerier ere blevne overmalede, lægger han ikke Vægt paa; hvad han finder, sætter ham i Enthusiasme og kaldes mesterligt. Han har gjort mig den store Compliment at tilbyde mig to saadanne, endnu uudgravede Mesterværker for et af mine egne Malerier, fordi, siger han, det er Pligt at opmuntre de Levende. Da jeg foreslog ham, at han hellere skulde sælge de to Værker f. Ex. for 20,000 Rdl. og give mig Pengene, vægrede han sig, forbi, sagde han, nogen Risico bør der være paa begge Sider, noget Piquant, som altid ligger i en Bytning langt mere end i en Handel mod contante Penge; og desuden, tilføiede han, bør der imellem os To ikke være Handel; jeg giver Dem disse to Værker som Paaskjønnelse af Deres Aand, jeg lukker mine Øine for Værdien, ligesom jeg ikke agter nogensinde at gjøre Deres

Maleri i Penge. Han syntes saa overbevist om, at han ved dette Forslag handlede som en fuldkommen Gentleman, at han blev lidt stødt over mit Afslag og temmelig tydelig gav mig at forstaae, at jeg for at kunne hæve mig op i Begeistringens Regioner og i Aand og Sandhed blive Kunstner maatte beflitte mig paa at aflægge noget Kjøbmandsagtigt i min Natur. Naar han taler saadan, er det med en Iver og en Alvor, en saadan Sands for det høiere Menneskelige, at jeg ikke ret veed, hvad jeg skal troe, og ikke kan blive vred over det for min egen Person Stødende i hans Ord. Jeg troer virkelig, at hvis jeg havde noget Lavt i min Natur, vilde jeg blive bedre ved hans Omgang, og jeg forlader ham sjelden uden at spørge, om jeg stræber saa godt og ærlig, som jeg burde, og sjelden svarer jeg da Ja. Er det ikke underligt?

Mens vi talte sammen, kom der en Mand, der troer at have opfundet en ny Maskine, og hvem Assessoren forstrækker med 5,000 Rbl. uden anden Sikkerhed end Andel i Udbyttet, naar Opfindelsen svarer Regning. Det gjorde et saadant Indtryk paa mig, at jeg var ifærd med at bede om Tilgivelse for min Vægring med Hensyn til

Malerierne, da en tredie Person kom, en simpel Mand, der havde kjørt Sand for Assessoren. Nu, sagde Manden, har jeg kjørt de 50 Læs Sand for Hr. Assessoren. — Godt, min gode Mand, svarede Assessoren, det er 1 Rdl. 4 ß. — Nei, Hr. Assessor, 4 ß per Læs gjør 2 Rdl. 8 ß. — Fire Skilling! Jeg har aldrig lovet Dem Mere og aldrig givet Mere end 2 ß! — Nei, nei, da, Hr. Assessor, 2 ß for at kjøre et Læs Sand fra Bakken og hertil, det er da ikke Hr. Assessorens Alvor! — Jo, det er! Og naar De ikke er tilfreds med 1 Rdl. 4 ß, saa staaer det Dem frit for at kjøre Sandet tilbage og lægge det, hvor De tog det; saa skal jeg nok faae det kjørt for 2 ß pr. Læs. — Manden studsede over dette Forslag. Det slog ham aabenbart som noget Rigtigt, hvis Falskhed han idetmindste ikke i en Hast kunde udfinde, at naar man havde kjøbt en Ting og ikke var fornøiet med den og kunde give den tilbage, saa kunde man ikke forlange mere Billighed. Med ganske forvildet Blik sagde han: Ja, maa jeg saa bede om den Daler og 4 ß. — Vær saa artig, min gode Mand, sagde Assessoren og udbetalte ham Pengene med en Applomb, som om de vare en Gave. Da jeg noget efter gik, stod Manden

endnu udenfor paa Trappen, talte og talte sine 6 Mark og 4 Enesteskillinger og mumlede, idet jeg gik forbi: Den Blodsuer!

Hvis De nu ikke vil komme herud for min Skyld, eller for frisk Lufts Skyld, eller for Caroli Magni Skyld, saa kom for Psychologiens Skyld og gjør nærmere Bekjendtskab med Assessoren.

Sorø, d. 29de Juli 1853.

6.

Fra Ernst Rosen til Overlærer Sommer.

En trist Forestilling, et mørkt Billede forfølger mig bestandig: Kjøbenhavn er beleiret og bliver beskudt, ikke udefra men ovenfra. En svævende Fæstning hænger over Staden, og fra Fæstningen skydes der af usete, hemmelighedsfulde Væsner med forgiftede Pile. Rækker af de Trufne vride og vaande sig og døe som Niobes Børn. Jeg bebreider mig da som en Feighed, at jeg ikke er med i den beleirede By, skjøndt det ikke er mit

eget Valg. Jeg beundrer dem, der komme herud i Besøg og vende tilbage, ligesom jeg beundrede Bataillonerne, der under Frederikstads Beleiring vare sendte ud for at hvile og droge ind igjen i Kügleregnen. Det gjør mig godt at see disse Mennesker og at holde Øie med dem, der inde i Byen have overtaget Poster og Beskjæftigelser enten af ubehagelig eller af farlig Natur. Der maa dog være noget fuldgyldigt Solidt i et Samfund, hvor de Formuende ikke benytte Evnen til at søge et Fristed for Fjenden, men blive i Reden, holde de Fattige og Svage oppe og gaae dem personlig tilhaande. Det berigtiger min Tro paa Menneskene. Nogle af dem derinde ere aabenbart gudsfrygtige, og der er altsaa i vor Tid virkelig, praktisk Gudsfrygt og ikke blot Talemaader om Gud Fader, Christus, den hellig Aand, i Prosa og paa Vers. Andre blive vel paa deres Post, fordi de engang ere stillede der, fordi Hensyn til Venner og Bekjendte og deres daglige Dont i Forening med en ureflecteret Pligtfølelse holder dem paa Pletten. Jeg kunde ikke gjøre nogen af Parterne efter, fordi jeg ikke er gudsfrygtig, og fordi jeg ikke kan handle opoffrende af blot og bar ureflecteret Sands,

men maatte vide ved mig selv, at jeg var opoffrende, og maatte have en Magt i mit Sind, der hjalp mig til at være det med Glæde eller med Trods.

Men jeg vilde ønske, at der var en saadan Magt ogsaa i hverdagslige Tider. Det synes jo kun at være under Krig eller Pestilens, at det Menneskelige vil slaae Funker, og derfor blev Livet saa mat og tomt i de rolige Tider, der gik forud. Dette er den store Bebreidelse, der altid ligger mig paa Tungen: den store Mangel paa Dannelse blandt de saakaldt Dannede. Ved Dannelse forstaaer jeg den udviklede Evne til at være opmærksom, opfatte og tilegne sig en Tanke, være selvstændig i sin Dom, ville Noget, om og noget ganske Lidt paa Aandens Gebet. Men man kan aldrig være sikker paa dem, har ingen sjælelig Bistand at vente af dem, de gjøre Jorden næsten ganske øde, fordi man, omgiven, trængt af dem, kan troe, at hele Jordens Befolkning er som de. For nogle Maaneder siden, da jeg her befandt mig mellem en Flok Gjæs, som jeg kaldte dem — skjøndt Erfaring jo nu viser, at der kan komme en moralsk Magt frem næsten hos dem Alle — gjorde jeg Bekjendtskab med en Svane. Jeg saae strax, at hun var en Svane. Hvad hun

saae i mig, veed jeg ikke; men vi droges i denne Ørken øieblikkelig til hinanden. For mig var hun milevidt det eneste Væsen, der havde Aand, Frihed og en lignende stønnende Længsel efter det skjønne Ubekjendte som jeg. Gjæssene opdagede øieblikkelig den gjensidige Tiltrækning uden at forstaae det sugende, kvælende Savn, hvorfra den hidrørte, og med ligesaa stor Kyndighed forudsatte de, at den ikke var af rigtig giftefærdig, Bo-sættende, moralsk Art. Sandt at sige, var den af poetisk Art, og det kan jo ikke nægtes, at denne bevæger sig over en smal Rækværksløs Bro mellem Skyld og Uskyld.

Skjøndt vi ikke ere, hvad man kalder forlovede, betragte vi os dog som bundne til hinanden; min Tro er lovet hende, antager jeg; jeg troer, at det er noget aldeles Afgjort. Jeg kunde blot ønske at vide, om Andre, der trolove sig, ogsaa have en dybtliggende, dulgt Fornemmelse, som er vanskelig at forklare. Hvorledes skal jeg udtrykke mig? Omendskjøndt jeg veed med Vished, at jeg ikke nogensinde har givet nogen anden Kvinde mit Løfte, er det, som om en Ukjendt undertiden mindede mig om Noget, der lignede et Løfte. Kan Du forstaae det?

Er det et Brev, jeg skriver, eller er det Memoirer, eller er det mit Testament? Du vil maaskee undre Dig over dette Spørgsmaal; men Sagen er, at jeg iaftes, da jeg havde ophørt at skrive, stod ved Vinduet og lod Tankerne gaae, som de vilde. De fløi hid og did mellem forgangne Ting, udsøgende blandt det Svundne, hvad der netop passede til Stemningen — hvilken de og ikke jeg lagde Mærke til — og pludselig, da de fæstede sig paa Fremtiden, greb min Bevidsthed dem i, at de fore tilbage som fra Noget, de ikke troede paa. Det er aldrig hændt mig før. Hvad enten jeg har betragtet Fremtiden med Haab eller med Frygt, har jeg uvilkaarlig anseet den for noget virkelig Vordende, for en Pontonbro, der var ifærd med at blive kastet over et Spand af Aar. Nu kan jeg ikke faae Øie paa den. Er det, fordi saa Mange nu maae bukke under i Tid og opgive deres Fremtid? Det veed jeg ikke. Bange er jeg ikke, heller ikke syg. Men den samme Magt, der afskjærer min Udsigt fremad, driver mig til at dvæle ved det Forbigangne og Nærværende og sætte det fast paa Papiret. Jeg skriver vissełig ikke for at underholde Dig, men for at tilfredsstille en Trang, og det er muligt, at

jeg slet ikke trods vort faste Venskab vilde lægge denne Fortrolighedsbyrde paa Dig, hvis ikke Tanken om Dig var mig nødvendig omtrent som Svinghjulet er nødvendigt for Dampmaskinen, nemlig til at regulere Bevægelsen. Jeg ordner mine Tanker under Dine Øine og under Forudsætning af Din Dom; jeg kunde ikke skrive uden den Hensigt at lade Dig læse det og have min Samvittighed suppleret ved Dig.

Jeg talte om Svanen. Hendes Kjærlighed kom virkelig seilende til mig paa brede Vinger gjennem Luften. Jeg havde, som Du jo veed, sidste Efteraar ansøgt om Permission for at reise med Grosserer Ibsens Familie til Comosøen, og jeg havde angivet som Grund, hvad der hverken var sandt eller usandt: min Helbredstilstand. Jeg kunde jo ikke sige til Ministeren, at jeg trængte til poetisk Livskraft, altsaa maatte jeg sige, at jeg trængte til prosaisk dito, og det hjalp; henad Foraaret fik jeg Permissionen, men da havde jeg allerede anerkjendt, at en høiere Magt havde hørt min Ansøgning og givet mig Comosøen ved Sorøsø. Da vilde jeg hellere ikke have reist, hvis ikke hun havde skullet til sin Onkel i Kolding. Men et Par

Maaneder havde vi dog at være sammen. Der var noget saa Sødt og Betagende ved hendes Kjærlighed, saa megen Aand, saa meget Talent, især i Sang, og saa megen Længsel efter Skjønhed, at jeg troede, nu havde jeg fundet, hvad jeg var bestemt til. Kun Et var i Veien: Hun havde tidligere været forlovet. Da hun fortalte mig det, gjorde det ikke strax noget dybere Indtryk paa mig; men efterhaanden, og især siden vi bleve skilte ad, voxede Tanken derom op som et Bjerg, der overskyggede mit Sind. Uden nogen ydre Foranledning har den pludselig kunnet reise sig og holde mig overvældet i den bittreste Skinsyge. Jeg har ikke været og er ikke skinsyg paa hende med Hensyn til det Nuværende eller Fremtidige; Tanken om, at hun senere kunde elske en Anden, har ikke i Pine havt den fjerneste Lighed med den Tanke, at hun tidligere, før hun kjendte mig, har smilt til en Anden med dette særegne, aandsfulde, blide, gjækkende, lovende Smil, at hendes varme Læber have søgt hans, at han har fornummet Ord, som mit Øre gjør Prioritetsfordring paa eller haver.

Det forekommer mig, at vort næste Møde, naar hun nu kommer tilbage hertil — hvis

hun kommer over til denne af Epidemien omspændte Egn — hvis hun træffer mig levende — hvis ikke den, der finder mine Papirer, skal være den Eneste, der hilser hende fra mig — jeg kan ikke blive af med den Tanke, at vi Alle maae ligesom have en Secundant, der gaaer tilbage fra Mødestedet og bringer Budskab — — men hvis hun kommer og Livet banker i mig som nu, saa synes det mig, at vort Møde maa blive som den Anklagedes for hendes Dommer, skjøndt Folk kunne være tilstede uden at mærke Noget. Jeg er vis paa, at der i mit Sind er kommet en ny, næsten magisk Kraft, Frugten af, at Tanken med Lidenskab kun beskjæftiger sig med Et. Jeg er vis paa, at jeg med faa Ord vil kunne røre saadan op i hendes Sind, at Alt, hvad det gjemmer betræffende Kjærlighed, vil stige frem, selv om hun ikke taler. Bestaaer hun den Prøve, og vi leve, saa kommer Du til Bryllup. Saa veed jeg ogsaa, at jeg har Villie og Magt til at være hende tro i fuldeste Maade, til ikke at begjære anden Lykke end Samliv med hende, til ikke engang at lade mig anfægte af Uro og Længsler og sære Drømme om en Fortid, jeg ikke kjender.

Men troer Du paa Eventyr, eller rigtigere: kan Du gaae ind paa en tilsyneladende eventyrlig, phantastisk Fremstilling og søge det Fornuftige, som skjuler sig under den? Kan Du forstaae, at Margrethe i hint gunstige Tilfælde, naar hun bestaaer i Sjælsprøven og beviser mig, at hun aldrig forhen var virkelig forlovet, da ogsaa vil bevise mig, at jeg aldrig forhen var forlovet, eller at hun selv er den Fjerne eller den Døde, som jeg mysteriøst er knyttet til?

Dette Spørgsmaal forekommer Dig vist meget sælsomt. Jeg kunde nok gjøre det mere tydeligt; men nu er Papiret fuldt, og lad os nu see, om Du kan gjætte Gaader.

d. 2den August 1853.

7.

Fra Frants Holm til Mathiesen.

Hvis Choleraen skulde bortrive en Officier og der som Følge af dette Tilfælde skulde findes et Par forældreløse Pistoler, saa er jeg beredt til

at tage mig af dem imod en passende Erstatning. Skulde derimod et levende Menneske af Civil- eller Militairetaten have et Par at laane, leie eller sælge mig, vilde det være mig end kjærere, da derved sparedes Menneskeliv. Men der maa være Kugleform til. Jeg skriver dette aldeles haabløs; jeg er næsten forvisset om, at De ingen Pistoler møder, og møder De dem, saa husker De enten ikke paa mig, eller De sender dem med Pakkeposten, og imidlertid kan det Gruligste være skeet; thi her er virkelig ikke hyggeligt. Dels ligger vort Hus saa ensomt, og Vinden rusker om Natten ganske besynderlig i og omkring det. Nu veed jeg jo nok, at jeg ikke kan skyde Vinden; men dens Støi forstyrrer mig mindre og vækker ikke Forestillinger om onde Mennesker, naar jeg har Pistoler hængende paa Væggen. Tyve maae gjerne bryde ind, blot jeg i Tillid til mine Pistoler sover trygt. Men dernæst er der en anden Ting; jeg kan virkelig faae Brug for dem. Imorges var Fætter Ernst her og saae ud som sædvanlig. Jeg bød ham som sædvanlig en Cigar og han tog den. Jeg vilde lave en Fidibus og tog dertil Convoluten af et Brev. Pludselig greb Fætter mig i Armen, stirrede paa Convoluten og slap mig igjen;

men førend han gjorde dette, havde jeg bemærket et Blik hos denne sindige Fyr, der aldeles ikke er at spøge med. Jeg kan forsikkre Dem, det var et ganske usædvanligt Blik, slet ikke dansk, slet ikke svarende til vore ordinaire „gemytlige Forhold". Han gjorde mig Undskyldninger og sagde, at det var ham meget om at gjøre at opdage en vis Haandskrift; men hvis han opdager den? Jeg kan virkelig ikke glemme dette Cholera-Blik — jeg mener, dette stikkende, med det daglige Liv incommensurable Blik. Skulde Fætter have en Hjertesorg, og skulde jeg være saa ulykkelig at være den Lykkelige?

— — Nei, det gaaer ikke an, selv i et Vennebrev, at lade en saadan Yttring staae. Naar det gjælder Damer, maa man ligesom ved at forsende en Kasse med Malerier skrive udenpaa: Forsigtig. Hvad der er i Veien med Fætter, veed jeg rigtignok ikke; men jeg veed, at det ikke kan staae i Forbindelse med noget Brev eller nogen Haandskrift i mit Værge. Convoluten var, Gud veed hvordan, kommen løs og bleven kastet omkring under vor Flytning; den hørte, som jeg nu ved omhyggelig Inquisition har opdaget, til et Brev, Christine for lang Tid siden fik fra en

Veninde i Norge; men hverken denne Veninde eller hendes Søster har været i Danmark siden deres Barndom.

— — —

d. 3die August 1853.

8.

Fra Ernst Rosen til Overlærer Sommer.

Ja, det er vistnok meget rigtigt, hvad Du bemærker, at der imellem det 30te og 40de Aar kommer en Krise i Mandens Liv. Det er den Tid, da vi skulle blive forstandige, da vi skulle opgive „Drømmeverdenen“, og vor Natur kan ikke uden nogle smertelige Trækninger skille sig fra, hvad der maaskee var det Smukkeste i os. Men hvad nytter det mig, at jeg faaer at vide, at min Smerte hedder Krisis? Og selv om det kunde trøste mig, at Andre faae samme Sygdom, naar deres Tid kommer, saa har jeg jo det Uheld, at min kommer sammen med en stor og smertelig

Krisis i Samfundet, der forøger mit Sinds Uro og Lidelse. Storm og Høivande falde sammen og bevirke Springflod. Men endelig nytter Navnet mig aldeles ikke, af den Grund, at jeg saa resolut og determinert, som det er et Menneske muligt, netop vil modsætte mig Overgangen til det Forstandige og Nøgterne. Jeg var forstandig, da jeg kastede mig over Jus og Cultusministerium; jeg har været nøgtern og jaget Poesi og Drømme paa Døren.

Jeg har modtaget en Kvinde i mine Arme og sagt, at hun var Kvinden og Kjærligheden, uden at spørge mig for tilfulde, uden af hendes Sjæl at udlokke Tegn paa den Enthusiasme, den maaskee gjemmer, og uden selv at føle Enthusiasme, men enten poetisk glemsom eller forstandig stolende paa, at Alt nok efterhaanden vilde blive godt og behageligt. Men dette er Krisen, at jeg gjennem Folkets Dødssuk hører en ubarmhjertig, men retfærdig Kalden, Manen og Spørgen til den Enkelte, til mig: om jeg har handlet vel med Livet i mig og i en Anden, om Livet kan leves uden Enthusiasme? Dette er Krisen, at de forjagne „Drømmebilleder" ville tilbage igjen og anerkjendes som den

rette Virkelighed, at Stemmer, Alfestemmer, lyde til mig fjerntfra og sige: Her ere vi Forjagne! kan Du finde os i vort Skjul? Søg! Det gjælder Dit Liv, om Du ikke finder os!

Halv Fortrolighed nytter ikke i en saadan Sag, og siden jeg har sagt saa meget, vil jeg sige Alt. Der er udefra kommet noget Virkeligt til mig og har vakt eller forøget mit Sinds Stemning. Det er kommet paa sælsom Maade, men er vel i sig selv ikke noget Overordenligt. Læs indlagte Afskrift af et Brev. Du maa ikke tvivle om, at jeg jo, naar jeg vil, kan bedømme det ganske koldsindig. Det er Udtryk af Velvillie, af literair Anerkjendelse fra Kvindehaand, og allerede for mange Aar siden har Bulwer forraadt for Verden, at Sligt ikke hører til Sjeldenhederne i en Digters Liv. Men enhver Ting i Verden er ikke blot det, som en af de fem Sandser anerkjender den for. Vi have, ja vi ere undergivne en sjette Sands, som giver Tingene deres Betydning ifølge souveraint Behag eller ifølge Forhold og Omstændigheder. Dog, læs nu først Brevet eller Digtet.

Dit Navn klang for mit Øre mangen Gang,
Naar jeg som Barn om hine Aander hørte,
Hvis Snille Verden frem af Fugen tvang,
Og nærmere til Livets Maal os førte.

Jeg voxte til, men spurgte ei om Dig;
Thi ak! den klare Stjerne var forbunklet,
Og Du var sjunken, bleven Andre lig —
Ei ægte Stenen var, om end den funkled.

Saa løb Din Dom af dem, jeg stolte paa;
Jeg var saa ung og troede, hvad de sagde;
I Glæde Aarene saa let hengaae,
Først Sorg mig til min Barndoms Heros bragte.

Ifjor, da Egen foldeb ud sit Blad,
Jeg følte Vaaren dobbelt i mit Hjerte,
Jeg følte, man kan være mer end glad,
For kort derpaa at føle mer end Smerte.

Før Høst en Gravhøi hvælvede sig om
Det, som mig kjærest var i Verden blevet;
Men gjennem Døden Jesus til mig kom,
Og ved hans Naade Troen blev mig givet.

Da atter om mig bruste Verdens Hav,
Da atter om mig bølged Livets Strømme,
En gammel Ven mig Dine Digte gav,
Mit Øie fulgte Ordet som i Drømme.

En eller anden Sandhed vækked mig,
En eller anden Skjønhed Hjertet rørte,
Nu jeg forstod og villig fulgte Dig,
Og ind i høie Sale Du mig førte.

Da blev Du syg, jeg sygned ogsaa hen,
Du drog til Syd, Din Sundhed at gjenvinde,
Men før Du Danmarks Himmel seer igjen,
Vil intet jordisk Baand mig mere binde.

Dog end i Tankens Baad jeg følger med,
Jeg i Gondolen hviler ved Din Side;
Ak! bliv ei paa det blege Ansigt vred,
Det er ei stygt — det fik jeg tidt at vide.

Og førend Døden griber mig, jeg maa
Min Tak Dig bringe, ret af Hjertets Fylde.
Du glæded mig; men jeg kan vel forstaae,
Hvad Tak Dit Fødeland Dig end maa skylde.

I Tanken nu jeg knæler for Dig ned,
Jeg paa Din Haand min Læbe varmt vil trykke.
Men ikke ønsker jeg Dig Jordens Fred,
Jeg beder ei for Dig om jordisk Lykke.

Til Kamp og Seier fødtes kun Din Aand,
Den boer paa Fjeldet, ei i snevre Dale,
Og jordisk Lykke binder faste Baand,
Og luller Sjælen i bløbagtig Dvale.

Nei! Jordens Baand maae ikke binde Dig!
Fri skal Din Aand sig imod Himlen svinge
Og Troens Rigdom bringe ned med sig,
Og mangen ængstet Sjæl Du Bud skal bringe.

Jeg er saa træt, men har dog mere Ro;
Det smerter utaknemmelig at være.
Farvel! hernede mødes ei vi To,
Snart gaaer jeg bort, at gjensee mine Kjære.

Ingeborg.

Jeg er sikker paa, at jeg ikke overdriver Betydningen af dette Brev. Jeg kan lade saa at sige hver Linie tage bort, Alt det, som enten skjult fortæller en Historie eller aabent smigrer mig; men der vil blive tilbage, hvad der ligger mellem Linierne: hin Manen, hin Kalden af en Sjæl, hin Opfordring til min Sjæl om at finde sig selv.

Der er noget besynderlig Unøiagtigt ved Brevet. Hun siger, at hun vil være gaaet bort, inden jeg seer Danmark igjen. Følgelig skulde Brevet være skrevet, medens jeg var ved Comosøen. Men det er adresseret til det Logi, jeg havde i Kjøbenhavn efter min Hjemkomst, og derfra er det af Husfolkene, som jeg kan see paa Udskriften, adres-

seret hertil. Har hun ladet det ligge og vente indtil nu, eller er det virkelig blevet fundet efter hendes Død? Eller er det, hun fortæller om sig selv, halv Sandhed, halv Digtning, et Slør lagt om hendes Hoved, for at hun ikke skal blive kjendt? Lige meget! Det er ikke en Person, jeg har med at gjøre, men en Fordring. Enten Brevskriverinden er levende eller død, byder hun mig Noget. Jeg skal, saadan som jeg nu engang er stillet, søge Ingeborg i Margrethe, og hvis jeg ikke finder, skal jeg søge Margrethe i Ingeborg, d. v. s. opgive, hvad I kalde Virkeligheden, for at gaae efter de bortglidende Solnedgangsskyer.

d. 6te August 1853.

9.

Fra Frants Holm til Mathiesen.

Naar jeg nu ret betænker, var det dog et diabolisk Indfald af Dem iaftes, at vi skulde spille Ecarté om Breve. Hvordan kunde De vide, at De igjen vilde vinde? Hvad vilde De have gjort,

ulykkelige Menneske, om De havde tabt? Og hvad var Deres Hensigt med at vinde? Tvinge mig til at skrive tre „morsomme" Breve? Ved den blotte Tanke om, at jeg skal skrive morsomt, gaaer al min Morsomhed bort. Var det Deres ondskabsfulde Hensigt? Lykkeligvis, naar man slutter Pagt med en vis Mand, er der sædvanlig et lille Hul, hvorigjennem man kan smutte bort. De har vundet tre Spil, det er sandt. De skal have tre Breve, det er sandt. Men naar skal De have dem? Naar? Der er Hullet, hvorigjennem jeg smyder Dem. Der er ikke Andet for, Mathiesen, De maa lade mit Liv assurere. De skal faae Attest fra alle Byens Læger om, at de ikke kjende mig. Med den gaaer De til Dr. Hornemann og Livsforsikkringsselskabet, og De assurerer mig, og som Følge deraf skal Selskabet, naar jeg døer, skrive Dem tre aandrige Breve. Selskabet bliver anseet for meget solidt og agtværdigt, saa at De eller Deres Arvinger kunne betragte Brevene som allerede modtagne, læste — og glemte.

Forresten vilde jeg virkelig gjerne idag sende Dem et fornøiet og opmuntrende Brev aldeles gratis; men deels piner det mig, at jeg, som skal

skrive, lever her indesluttet og paa Grund af visse Omstændigheder ikke kan foretage en Udflugt, som jeg har for, medens De, som skal læse det Skrevne, kommer ud i den vide Verden, til Lyst og Glæde, til Klampenborg, æsthetiske Soiréer, spirituelle og spirituøse Middags- og Aftensgilder — o, I Kjøbenhavnere, ikke engang Choleraen kan bringe Eder til at faste! — deels er jeg idag trist og nedslaaet over min Affaire med Assessoren.

De maa saagu ikke tale til Nogen om den Sag. Himlen veed, at jeg dog ikke kunde gjøre ved, at han i Fredags kom ind paa mit Værelse, netop som jeg var ifærd med at prøve de nye sorte Benklæder, jeg i Hast havde kjøbt i München, og at han, da jeg fandt dem for korte, antog, at de vilde passe ham, og tog dem med. Igaar gik han med dem, det saae De selv. Vel kunde De ikke vide, at det var mine Benklæder; men De kunde see, og De bemærkede udtrykkelig, at de ikke saae ud til at være Assessorens egne, saa nette og fine, som de vare. I Formiddags var jeg derovre i Besøg, og da han fulgte mig ud, sagde han til mig paa Trappen: „Apropos, Holm, de Tingester passe mig meget godt; De maa selv kunne bruge dem." — Tænk Dem, hvilken Insolens!

Jeg henter et Par Benklæder i München, og han vil i Sorø med sine Ben justere dem til mine Ben! Havde jeg nu været klog, saa havde jeg svaret: Ja, vel passe de mig, og det er derfor Benklæder, som De maa betale dyrt, siden De har taget dem paa. Men jeg var dum, ærlig og svarede: Nei, de passe mig ikke. — „Godt," sagde han, „jeg beholder dem, jeg kan gjerne beholde dem, hvis vi ellers kan komme tilrette om Prisen." — Jeg svarede: „Ja, Hr. Assessor, jeg handler ikke med Klæder, følgelig giver De ganske simpelt, hvad jeg har givet." — „Og hvad har De givet?" — „Ti Thaler." — „Ti Daler, aa ja, det giver jeg." — „Tillad mig, Hr. Assessor, jeg sagde ikke ti Daler, men ti Thaler, det er 13 Rdl. 2 ℔." — „Tretten Daler og to Mark! Det er for dyrt! Jeg giver aldrig mere end ti Daler." — „Ja, men hvad er saa det for Buxer?" — „Bedste, fineste Slags, det fineste Buckskin!" — Rødmen begyndte at stige op i mine Kinder; thi jeg følte, at jeg allerede havde sagt Ord, der ikke hørte til Egnen om Akademiet, men til Hjørnet af Læderstræde. Jeg brød derfor kort af med den Bemærkning: „Ja, jeg handler ikke med Benklæder, Hr. Assessor" — og gik.

Troer De nu, han har taget dem af? Nei! Hvert Øieblik kan jeg fra mine Vinduer see Noget vimse og skinne i hans Have — Assessoren i mine Benklæder! Jeg kan ikke lade være at gaae til Vinduet; det drager mig imod min Villie. Jeg kan heller ikke lade være at speculere over, hvad han nu har til Hensigt. Det er hans Natur imod at give 13 Rdl. 2 ß, naar han har smigret sig med det Haab, at faae et Par superfine udenlandske Benklæder for 10 Rdl. Men hvordan vil han slippe fra dem? Dog, jeg maa jo finde mig i, hvadsomhelst han finder paa! Vilde jeg tale til Folk og klage, saa kunde jeg jo nok prostituere ham; men det vilde gaae ham og mig som de to Fjender paa Genfersøen — i Coopers „Bøddelen i Bern" — vi vilde blive saa forviklede i hinanden, at den samme dødelige Latter vilde opsluge os Begge.

Hvis jeg havde de Pistoler, som De venskabeligst ikke har skaffet mig, saa kunde jeg med den omhyggeligste Fortielse af Stridens egenlige Gjenstand yppe Klammeri og slaaes med ham. Men troer De ikke, at han vilde møde i mine Benklæder som i et Pantser fra Hjertekulen nedad? — Nei, lad mig tie og taale Krænkelsen, baade den, han

har tilføiet, og den, han maaskee endnu vil tilføie mig, og kom De som min Ven snart herud igjen for at trøste

Deres forurettede, men resignerte
Frants Holm.

d. 8de August 1853.

10.

Fra Ernst Rosen til Overlærer Sommer.

Jeg maatte vente, at Du ikke kunde opfatte Ingeborg-Brevet paa samme Maade som jeg. Hvorfor holdt jeg for nogle Aar siden op med at digte og kastede mig i Stedet derfor med al Magt over Jus og Levebrød? Fordi min Sjæl ikke havde Evne til at frembringe Poesi uden selv at faae Tilgang deraf. Ret gunstige Anmeldelser, ret behagelige, almindelige Complimenter ere hverken Næring eller Belønning. De lade Luften lige tom og echoløs omkring En. Jeg tvivlede om, at jeg stod i Tjeneste, at jeg kunde bringe nogen menneskelig Sjæl sand Føde og løfte noget Sind.

Det Factum, at nu En viser sig sympathetisk greben, forandrer Alt; nu synes mig hele Tilværelsen stemt som en Aeolusharpe, der vil klinge, blot jeg kan faae Veir til at puste. Men jeg tilstaaer beredvillig, at der er Mere. Jeg vil ligesaa gjerne lade mit Liv som opgive den Tro, at det, vi virkelig længes efter, er til og kan naaes. Jeg længes ikke efter at erobre Riger, men efter at erobre en sand Menneskesjæl, naturligvis en Kvindes. Det er muligt, at i 99 af 100 Tilfælde mister den attraaede Gjenstand ved Besiddelsen sit fagre Skjær og sin begeistrende Magt. Men dersom der holdtes et Lotteri med 100 Numere og denne ene Gevinst, saa vilde jeg tage Seddel, selv om den Tabende skulde døe. Liv og Død blandes i denne Tid altfor underlig sammen, til at jeg skulde see stor Forskjel imellem dem, hvis ved Liv ikke forstaaes den hele Fylde, Glands, Intensitet, hvortil vor Sjæl oprindelig er bestemt. Har min Sjæl ved Feil mistet sin Evne og sit Krav paa at bringe dette ud af Livet, godt, saa lad den gaae bort for at komme luttret igjen i ny Form. Det stakkels Secund, da vort Hjerte brister, skal da ikke saaledes opfylde og skræmme vor Bevidsthed, at vi derover glemme den høie Sandhed, at

Sjælen kun flyver bort for at leve igjen. Jeg erklærer lydelig, at jeg modtager Chancen: at finde Ingeborg-Skikkelsen eller døe. Jeg er træt af at skuffe og blive skuffet som Følge af hine dybe Længsler, der i deres Utaalmodighed troe at kunne modtage et Afdrag, hvor det bydes, og dog beholde Kravet paa den hele Capital ubeskaaret. Jeg er træt af Cultusministerium, Fuldmægtig-Post, offenligt Hverv o. s. v., naar Alt dette skal være Andet end en Skal om et Indhold, hvori der er Sjæl. Jeg troer, at Poesien er noget Alvorligt. En Præst — just ikke af den bedste Sort — kan gaae ud for at prædike eller give Sacramentet, medens hans Sind og hans Hus ligger i Verdslighed; for ham gjælder det, at han skal leve: „Æd, Fugl, eller dø!" Men en Poet synger, som han er, og naar han ikke i sig selv er stor nok til at løfte Samfundet, løfter han det ikke ved nogetsomhelst Firfaxeri, og saa skal han lade være at synge. Og jeg kan ikke engang lade være, jeg har nu faaet Kaldelse — „syng, Fugl, eller dø!"

Og saa er man kun Noget i Kraft af Besiddelse, jeg mener Besiddelse af en Andens Sjæl. Manden skal ikke blot blive Et med sin Kvinde;

men kun med hende bliver han selv en Enhed og Helhed. En Poet uden en Kvinde er en Uting.

Du skal ikke være hastig og bebreide mig, at jeg ustadig eller letfærdig opgiver Margrethe; thi det er jo netop til hendes Sjæl, som jeg hidtil har forsømt ret at opdage, at jeg vil henvende mig for at finde Ingeborg-Idealet. Jeg maa begynde mit Frieri forfra; thi det forrige kom ikke i den rette Aand. Vi bleve Meget for hinanden, forbi Andre vare os saa Lidet; men To skulle være hinanden Alt. Jeg var dengang glad ved at komme i Stemning; men en virkelig Kvinde skal kunne Mere. Nu har Adskillelsen gjort os nye for hinanden; vi kunne begynde forfra.

At jeg ikke siger dette for at skuffe mig selv, men at jeg virkelig mener det, derfor er jeg kommen til at give mig selv et Bevis. Jeg kom i Torsdags Aftes ind til Kammerraad Nielsens, og saa var kun den yngste Datter hjemme. Enten hun havde en Grund til at ønske mig bort — hun ventede maaskee en Præst eller en theologisk Candidat — eller hun blot vilde spille mig et lille Puds, sagde hun: „Har De hørt, at Margrethe er kommen hjem?“ Jeg ansaae det for umuligt; thi hvo skulde have faaet tidligere

Bebudelse derom end jeg? Jeg kunde ogsaa meget godt have skuffet den lille Gaas og ladt ligegyldig; men jeg var aldeles ligegyldig ved, om hun fik sin spidsborgerlige Glæde eller ei, naar jeg, endog blot for en halv Time, kom ud af den lumre Tordenveir-Stilhed, der omgiver mig, og levede i Muligheden af at skulle gjensee Margrethe og faae en Afgjørelse. Følgelig gjorde jeg hende den Fornøielse at lade hende sige til sig selv: Se, nu løber Hr. Rosen som en Nar! og saa gik jeg ud til Gaarden, en god Fjerdingvei herfra. I Orienten, siger man, er Luften paa visse Tider af Aaret opfyldt af Ildfluer. Der fløi ogsaa Ildfluer om mig paa hele Veien! Men da jeg var forberedt paa at gaae forgjæves, blev jeg heller ikke skuffet, da det viste sig, at Margrethe ikke var kommen hjem.

Men Du skal dog ikke have lutter Elegi og „en skjøn Sjæls Bekjendelser".

Paa Tilbageveien kom jeg i nogen Afstand forbi Assessorens Gaard og kunde fra en Høi see ned i hans Storstue, hvis Vinduer vare stærkt oplyste. Jeg saae kun derned ganske uvilkaarlig, forbi mine Øine bleve tiltrukne af Lyset, og vilde ingenlunde speide; men hvad jeg saae, fængslede

mig til Pletten. Assessoren stod midt paa Gulvet, gjorde et dybt Buk og derefter med høieste Anstand nogle zirlige Pas. Den lille, vindtørre, alvorlige Mand i denne Beskjæftigelse og i fuld Belysning og under en Cholera-Epidemi, syntes mig noget af det mest Bizarre, jeg kunde tænke mig. Jeg huskede, hvad Folk her ofte sige om ham: at der er noget Djævelsk ved ham, og opfattede Ceremonien som en Andagt til Belzebub, følte mig næsten lystelig greben deraf, og et vildt Digt strømmede mig til Hjernen — da saae jeg min Fætter avancere og gjøre lignende Bevægelser og opdagede strax efter to Damer, der udførte correspondernde Knix. Der var Dands, det var en Menuet! Jeg kunde blot ikke høre Musiken. Jeg lo høit, Digtet forsvandt af min Hjerne, og jeg besluttede at gaae ind og aflægge et Besøg hos dette Selskab, der ligesom Fortællerne af Boccacios Noveller syntes at have trukket sig tilbage til Slottet Palmeria under Pesten. Jeg havde truffet Assessoren tidligere, han havde indbudt mig til Besøg, og skjøndt Tiden nu ikke var aldeles velvalgt, viste det sig strax, at han stod ved sin Indbydelse. Han sagde: God Aften! Velkommen!

Tag Dem en Svingom med, nu skal jeg præsentere Dem for Damerne.

Han er den behageligste Vært, man kan tænke sig. Hvad Folk sige om hans Gjerrighed, er fuldstændig Fabel; idetmindste staaer den ikke en fortræffelig Gjæstfrihed i ringeste Maade i Veien. Da han efter en Stunds Forløb fandt mig mere oplagt til Samtale end til Dands, satte han sig hen hos mig, og det var ganske vederkvægende at finde saa megen Dannelse og Interesse. Det er rigtignok sandt, at efter nogen Tids Forløb er det samlede Indtryk, han gjør, ledsaget af Forestillingen om noget Haardt, en skarp Tanke- og Villiesudvikling uden tilsvarende Følelse. Jeg vil ikke sige, at han ikke føler, endogsaa religiøst; men det er paa en egen Maade. Vi kom tilsidst ogsaa til at tale om Choleraen, og saa erklærede han sig for Rogsalt-Theorien. Det undrede mig ikke; thi da Lægernes ordnede Hær ikke ret veed Besked, møder man som en Landstorm, den ene med Høtyv, den anden med en rusten Bøsse, imod den fælles Fjende. Men han gav en Grund for sin Theori, der overraskede mig; med en Lue af mystisk Energi i de skarpt-forstandige, graablaae Øine sagde han: „Saltet er det eneste Universalmiddel;

der staaer skrevet: I ere Verdens Salt." Og da vi kom nærmere ind paa dette Thema, mærkede jeg, at han nok egenlig har den Tro, at den, der kommer til en vis mystisk Anskuen; derved faaer et frelsende Salt i sig, saa at han vel kan synde ligesom Andre, men det bider ikke paa ham.

Han interesserer mig, deels i og for sig, deels fordi jeg hører alle Spidsborgere tale ilde om ham. I Spidsen for hans Fjender staaer Kammerraadinde Nielsen. At denne trinde, godmodige Dame haber ham med et Had, der slet ikke passer til hendes Skikkelse, hidrører ikke blot fra, at han allerede er gift, og det endog anden Gang, og at den Slags Feil, som han begaaer, ere aldeles forskjellige fra dem, hun vilde begaae, men ogsaa blandt Andet fra, at hun har forstaaet og husket et af hans Axiomer. Han skal have sagt, at hvo der har den høiere Barmhjertighed, behøver ikke den lavere. Dette fortolker hun i sine Forelæsninger derover deels som en skrækkelig Hovmodighed, idet han bilder sig ind at have den høiere Barmhjertighed, deels som umenneskelig Haardhed, idet han ikke vil udøve den lavere, som hun sætter saa høit, nemlig give en Skilling til en Tigger. Hun er næsten veltalende, naar hun

behandler dette Thema, og det skeer ofte. Jeg troer, at selv hvis Spidsborgerne have Ret i de Facta, de anføre, have de ikke det Ringeste at bebreide ham med Føie. Hvad der skiller ham fra dem, er jo ikke deres Dyd, men kun, at han er mere intelligent og mere dæmonisk, det vil sige, den Stemning eller Drift, der til en given Tid hersker i ham, er tilstede med større Energi og finder derfor kraftigere Midler til at virke, end Tilfældet er hos de matte Sjæle, der gjerne vilde, hvis de turde, og hvis største Energi ligger i deres Misundelse. Denne Last, har jeg bemærket, findes slet ikke hos ham, og dette er i vore Tider næsten en herlig Dyd.

d. 13de August 1853.

11.

Fra Frants Holm til Mathiesen.

Se saa, min gode Mathiesen, nu har De Intet at lade os høre; nu træder Døden ogsaa os paa Hælene, stryger os forbi og seer os ind

i Ansigtet. Nu er Tiden kommen til at fyre Minutskud og ligesom Hvitfeldt blive ved at fyre paa dette Sted for ikke at bringe andre Steder i Fare.

Igaar Morges kom jeg ned i Haven, og saa stod der en Mand med en Lee — intet Symbol, ingen Abstraction, men en solid Bondemand, der var bleven husvild, fordi man den foregaaende Aften havde taget hans Hus til Lazareth, og med en vis Kjærlighed fortalte han mig, at vi egenlig vare Naboer eller indtil det Allersidste havde været det; thi hans Hus stødte op til vor Have. Jeg vilde hen og besee det; men han turde ikke gaae med, fordi Folk laae og vare ved at døe derinde. Tænk Dem denne Mands Stilling! Hvilken Hiemløshed! At gaae ud med en Lee, som den hjemløse Døds Symbol, medens Døden har faaet anviist Hus og Hjem ved hans Arne!

Saa gav jeg mig til at overveie de forskjellige Systemer, hvorom I skjændes og slaaes i Kjøbenhavn. Som alle Spidsborgere, naar det kniber, erklærede jeg mig for Quarantaine. Jeg lukkede det Led, der fører ud af vor Have, og vedtog i mit stille Sind, at de, som ankom fra

smittede Steder, skulde ryges her i to Dage og Nætter. Som smittet erklærede jeg hele den Række af Huse, der ligger Vest for vor Have. Men i samme Øieblik, som jeg havde truffet denne vise Foranstaltning, hændtes det lidt længer mod Nord, tyve Skridt fra Ledbet, at et Svin, to Kyllinger og en Pige gik gjennem en Aabning i Hegnet ind over vore Grændser, og i næste Øieblik saae jeg, at paa Marken, der begrændser vort Hus mod Nord — i Retning mod Søen — blev udkjørt Gjødning, saa at det nærmest vilde paaligge mig at træffe Forholdsregler imod en indtrædende Nordenvind. Næsten i samme Øieblik kom fra et af de syge eller døende Huse en Kone med to Børn, alle belæssede med Bylter. Da Konen fik Øie paa Manden med Leen inde i vor Have, udtalte hun i korte bevingede Ord sin Fortrydelse over, at han havde ladet sit Hus blive taget til Lazareth, og da han gjensvarede med faa, velvalgte, forsvarende Ord, gjentog hun energisk sin Bebreidelse, for hvilken Bebreidelse saavelsom for hendes hele Personlighed han da udtalte sin souveraine Ringeagt i en Yttring, der til ingen Tid er skjøn, men i en Choleratid høist ubesindig.

Som en klog General i en beleiret Fæstning opgav jeg nu Udenværkerne for at forsvare selve Castellet med desto større Eftertryk. Jeg gik ind i Huset for at paalægge vor halvtydske Værtinde, Madam Esche, den fornødne Forsigtighed. Hun mødte mig, bærende paa en Mængde Knapøste, som hun satte ud at tørre paa et Brædt ovenover Vinduet, der vender ud til den lille Familiemødding. Madam Esche, sagde jeg, nu maae vi være forsigtige; nu er Sygdommen lige ved os. — Jo, sagde hun, fra min Side bliver Intet forsømt. — Nei, svarede jeg, det veed jeg; men troer De f. Ex., at Knapøste ere sunde? — Der er megen Kommen i mine, sagde hun, og jeg mærkede, at hendes Tænder løb i Vand. Maaskee var det Mangel paa Charakterfasthed og Udholdenhed, der bragte mig til at opgive min sanitaire Propaganda ved dette Svar. Jeg nøiedes med at beordre Melkalk visse Steder hen. Det skete efter nogen Modstræben. Medens jeg var ifærd med at lade dette ordne, opdagede jeg, at Madam Esche, der formodenlig i sin Omhu for den offenlige Sundhed havde studeret Berlingskes Artikler om Rygning, nu kogte en Kaal, der blev røget og med sin Duft opfyldte Huset. Jeg paa-

kaldte da Himlen som sidste og eneste Hjælper, lod alle Husets Vinduer aabne og gik med min Familie ud at spadsere ad den eneste Vei, som ikke fører til Cholera, nemlig forbi Assessorens.

Medens vi underveis holdt Familieraad, blev det efter nogen Discussion vedtaget, at et af Midlerne til at sikkre os selv en comfortabel Plads om ikke paa Jorden, saa i Himlen, vilde være, om vi nu gik ned og saae til Folk, der maaskee trængte til Portvin og uldne Tæpper eller idetmindste til Kjødsuppe, og denne Beslutning gjorde Spadseregangen meget behagelig. Livet syntes at antage andre Dimensioner, vi vandrede mellem Medmennesker, hvilket man ellers ikke gjør. I Skoven mødte vi Assessoren og hans Familie. Saa stor er Civilisationens Magt, at jeg talte med Assessoren, som om der ikke var Buxer til i Verden. Ei heller lod han falde det mindste Vink til mig, og dog gik han paa samme Tid med Opløsningen i sit Hoved! Da jeg kommer hjem paa mit Værelse, hvad skal jeg saa see paa en Stol lige indenfor Døren? Mine sorte Münchener Benklæder omhyggelig sammenrullede! Ingen kunde give anden Besked end, at Assessoren havde været og spurgt efter mig.

Er det ikke i the Vicar of Wakefield, at der er en Forfører ved Navn Thornton, som lokker uskyldige unge Piger fra deres Forældre, og efter nogen Tids Forløb komme de tilbage, man finder dem paa deres Værelse, blege, med rødgrædte Øine, som de ikke vove at slaae op. Saaledes og ikke anderledes syntes mig mine sorte Münchener Benklæder hidsendte fra Assessor Thornton-Forføreren. I hin Roman kan man dog spørge Offrene om Misdæderen og faae de nødvendige Oplysninger; men her ophører Sammenligningen med the vicar of Wakefield, og jeg maa henlede Deres Opmærksomhed paa „den Stumme i Portici". Hun er bleven forført af Vicekongen, og han har for at sikkre sig ladet Tungen udskjære af hendes hulde Hals. Ganske saaledes, frembydende et rørende Syn af taus Lidelse, af stum Fortvivlelse over Misgjerningen, syntes mig mine arme sorte Benklæder at ligge, og Vicekonge, Assessor Thornton-Arcos har senere ikke med et Muk omtalt sin Forbrydelse, ikke berørt den Nydelse, han har tilladt sig af mine Benklæder, ligesaa lidt som Grunden, hvorfor han efter fuldbragt Daad ikke vilde beholde dem i Huset.

Ellers leve vi i det venskabeligste Forhold,

og mine Breve til Dem ere den eneste Hævn, jeg tager over ham. Min retfærdige Vrede gaaer til Kjøbenhavn, og saa kan jeg med roligt Sind nyde godt af den Elskværdighed, som dog unægtelig er hos Manden som Vært. Men kunde jeg underhaanden spille ham et lille Puds, saa gjorde jeg det. Havde jeg Kammerraadinde Nielsens Talent, saa bragte jeg ham og Fætter Ernst i Totterne paa hinanden. Ernst har givet sig til at holde af ham, og kunde jeg nu faae Assessoren til at holde af Ernst og laane en Frakke eller en Nattrøie, saa kunde jeg have Fornøielse baade af min alvorlige Fætter og af Assessoren. Hjælp mig i at finde paa Noget.

Har De seet Kometen? Eftersom den om Aftenen Kl. 10 siges at staae over Akademiet, mene Soranerne, at den bebuder Cholera. Ja, vi er ogsaa fornemme, vi have Komet til vor Cholera, Himlen tordner til vore Pandekager.

d. 18de August 1853.

12.

Fra Ernst Rosen til Overlærer Sommer.

Jeg kan ikke huske Ord for Ord, hvad jeg skrev i Fredags; men jeg veed, at det var min oprigtige Mening, og jeg veed ogsaa, at jeg ikke kan have givet Dig alvorlig Grund til den Tro, at jeg, hvis jeg ikke finder Ingeborg-Skikkelsen, vil tage Livet af mig selv. Det siger Du vel ogsaa blot, fordi Du ønsker at bestige et Punkt, hvorfra Du ganske og aldeles behersker mig eller „for mit eget Vels Skyld" kan gjøre mig lidt komisk. Jeg har ikke gjort Andet end givet Dig en løselig Forestilling om, hvorledes jeg med hele mit Sinds og min Sjæls Magt kalder paa de to store Magter: Liv og Død, som i denne Tid gaae igjennem Samfundet med Herreskridt, og siger til begge: Her er jeg, handler med mig, som I ville, kun for Alvor; sørger blot for, at jeg ikke bliver levende begravet.

Men medens vi discutere Ord, handler Skjæbnen. Du husker vistnok, at jeg har fortalt Dig om en Svane, jeg engang mødte her paa Egnen. Det forekommer mig, som om Du engang

skal afgive Vidnesbyrd om mig hernede, og derfor skal Du ogsaa have Sagens Acter. Læs de to hoslagte Breve fra hende; men læg vel Mærke til Datoerne. Det ene fik jeg i October forrige Aar.

Hvor jeg dog nu er lykkelig! Hvor min Sjæl jubler i sin Tilværelse, sammensat af Kjærlighed og Længsel! Ja; thi det at længes, og efter Dig, med sikkert Haab om Gjensyn, er en Lykke. Jeg er udfriet af den tunge Død, der i saa lang Tid har trykket mit Sind og suget mit Livs bedste Kræfter. Jeg har i Sandhed tilbragt en sørgelig Tid, siden jeg mistede min Moder, hvem jeg elskede saa inderlig, som et Barn vel kan elske sine Forældre. Dog, hvorfor vil jeg nu dvæle ved sørgelige Ting! Du har tilbagegivet mig Fred og Haab. Du veed jo for vist,. at Du er det straalende Lys, som min Sjæl bevæger sig om, og hvis Du ikke veed det, skal Du vide det. Jeg var som et Instrument, man længe har ladet staae forglemt etsteds, og som er kommet ud af Stemning, forbi Ingen kjendte dets Bygning. Da kom Du og forstod, hvad for Toner der vare i mig, og lokkede dem ud. Det gjorde mig saa usigelig lykkelig, at jeg atter klang, for mig selv og for Dig.

Erindrer Du den Aften, da Du viste og forklarede mig Stjernekortet og vi senere saae paa Himlen efter de samme Stjerner? Det var et af de lykkeligste, maaskee det lykkeligste Dieblik, i mit Liv. Det syntes mig, at Himlen var til alene for os To. Og endnu, medens jeg er fjernet fra Dig, er

Du den, der bærer min Himmel. Tager jeg feil heri, eller burde jeg være mindre aabenhjertig og sige mindre? Gid jeg kunde see Dit Ansigt, medens Du svarer. Gid jeg ret kunde see ind i Dig og ganske forstaae Dig og begribe, hvorfor og hvordan Du elsker mig. Skriv snart, lad mig idetmindste have Dine skrevne Ord.

Hvor det gjorde mig ondt, at vi ikke kunde sees i Korsør, før jeg indskibede mig! Alt forekom mig saa mørkt derved; det var, som om jeg fremtidig skulde gaae ud i Livet uden Dig. Men om Aftenen, da de Andre vare tilkøis, gik jeg op ad Kahytstrappen og stod i Døren og saae paa Himlen og paa Søen. Himlen var saa fuld af Stjerner; det var Dine, dem, Du havde viist mig, og de fulgte mig, og saa blev jeg igjen beroliget og glad. Søen var sort, men med utallige Blink som Sølv; det var hvidt Skum, og undertiden blæste Fnug deraf henad Dækket og kom helt op til mig. Men saaledes skal det, jeg haaber og troer paa som ædelt Metal, ikke forvandles til koldt Skum — vel, min Ernst? Du vil værne om mig og om min Tro!

Lev nu vel, min Ernst, og skriv snart til

Din

D. 28de Octbr. 1852. Margrethe.

Det andet fik jeg igaar. Selvfølgelig have disse to Breve ikke fulgt hinanden uden noget Mellemliggende. Der har været en besynderlig Brevvexling, forskende fra min Side, und-

vigende og næsten bebreidende fra hendes, og saa nogen Tids Taushed, som jeg ikke kunde forklare. Men jeg troede, at hun laa for Reise herover.

Endskjøndt det maaskee vil undre Dem at see disse Linier, skal dette dog ikke afholde mig fra at skrive, da jeg anseer Sagen for at være vigtigere, end at noget Hensyn skulde binde mig. Jeg agter her at udtale mig angaaende Ting, som vedkomme mig selv, og saaledes forklare Adskilligt, som maa forekomme Dem ubegribeligt. Da den Tid, jeg maa omtale, imidlertid kun har pinlige Minder, vil jeg gjøre det saa kort som muligt. De maa da vide, at De mødte mig i en Tid, saa mærkelig for mig, at hvis jeg skulde beskrive den, vilde det tage lang Tid og volde mig stor Lidelse; jeg siger derfor kun, at det var en ulykkelig Periode af mit Liv, der nu forekommer mig som en hæslig, ja frygtelig Drøm. Nok herom, De mødte mig, troede at have lært mig at kjende; dog, De misforstod mig, som jeg selv misforstod mig. Men endskjøndt jeg var ulykkelig, havde jeg dog ikke i den Grad tabt det Rette af Sigte, at jeg jo kunde skjelne den sande Følelse fra den usande, og jeg opdagede, at det var Phantasien og ikke Hjertet, vi Begge fulgte. Hvad mig angaaer, da beundrede jeg Dem, elske, det kunde jeg ikke; jeg havde elsket, som det kun hænder Kvinden eengang i Livet, og den Mand, jeg havde elsket, tilhørte jeg stedse, og det er ham, ved hvis Side jeg nu sidder. Det var ham, der stedse havde beskjæftiget mine Tanker, og beskjæftiget dem paa en Maade, der gjorde Aanden syg; thi

han var bleven mig en Gaade, en forfærdelig, uopløselig Gaade. Nu er Alt blevet mig klart, vi have fundet hverandre igjen; men tillige har jeg fundet at have handlet uret i at søge Forglemmelse i Lidelsens Dage der, hvor den ikke var at finde. Nu, da jeg er lykkelig, saa lykkelig, at jeg neppe kan erindre hin Tid, nu da Hjertet har fundet sit Hjem igjen for aldrig at forlade det, nu beder jeg Dem betragte mig som en Vandrer, der et Øieblik har taget feil af sin Vei, fordi Maalet var for fjernt til at sees og Veien ensom og vanskelig at vandre. Jeg vil endnu kun tilføie eet Ord, og det er, at den Mand, for hvem jeg ingensinde havde en Tanke skjult, og som kjendte mig som Gud kun kjendte mig, at han ogsaa nu kjender mig, som ingen Anden, end ikke mine Nærmeste her i Livet, og at han veed hver Tanke jeg har havt og hvert Skridt jeg har gjort, de daarlige med de gode.

Margrethe.

D. 14de August 1853.

Velan, det er naturligviis et besynderligt, voldsomt Choc, man faaer ved saa pludselig at erfare, at Noget, man troede at eie, er blevet ganske borte, og det er vel muligt, at det Tabtes Værd i et saadant Øieblik stiger meget høit. Men herom skal ikke være Tale. Hun har søgt Havn og giver Logbogen det bedste Udseende, hun kan. Det finder jeg i sin Orden. Selv frygtede jeg jo for, at det sjælelige Krav, vi havde at gjøre til

hinanden, hverken kunde afvises eller tilfredsstilles. Værst er det næsten, at jeg har overrasket mig selv i, at dette uventede Budskab ikke tilintetgjorde nogen Illusion. Naar jeg tænker mig, at f. Ex. Frants Holm havde faaet et saadant Budskab under samme Omstændigheder, saa vilde han have mistet sit gode Humeur og for Alvor bandet Verden og bebreidet den, at Tro og Tillid ikke have Fodfæste i den. Jeg tager det, som om jeg altid havde vidst, at man ikke skal troe, og nu kommer blot det pinlige Spørgsmaal: Har jeg da virkelig ikke havt Tro? Det har jeg dog ganske sikkert, saavidt jeg ved Undersøgelse kan opdage det. Da hun sagde, at hun elskede mig, var jeg aldeles sikker derpaa; mit Hjerte var fuldt af Tillid. Jeg opdager nu blot, at ubemærket, sammenrullet i en Krog, laa Tvivlen, der nu reiser sig, gjør et dybt Buk og siger: Man skal være Philosoph. — Det kommer der ud af, naar man troer uden Enthusiasme!

Men seer Du nu ikke ogsaa, hvorledes Ingeborg, hun være død eller levende, skyder Alt fra mig, hvad der kunde være til Hinder mellem hende og mig? Nu, da det er aabenbart, at Ingeborg ikke var i Margrethe, gjælder det om at

finde hende andenstedds, og i den Henseende har jeg den instinctmæssige Tro, at jeg ligesaa godt kan blive her og lade Jorden dreie sig om mig, som løbe Jorden rundt. Jeg er beruset som Vessel: jeg staaer med min Gadedørsnøgle i Haanden og venter, til mit Hus kommer.

d. 18de August 1853.

13.

Fra Frants Holm til Mathiesen.

Minutstud; d. 19de.

Jeg tænker i disse Dage paa Deres Fætter Marcussen, den Spillefugl. Jeg kjender ham rigtignok kun af Deres Fortællinger, og af disse Fortællinger fremgaaer kun en eneste Kjendsgjerning. Han sagde nemlig, naar han havde et daarligt Spil paa Haanden: Der er een Chance for, at jeg kan vinde dette Spil; jeg spiller det.

Jeg har ogsaa een Chance, og jeg spiller nu det Spil, man kalder Livet. Sagen er rigtignok den, at jeg ikke kan kaste det. Men det er sgu i

Grunden et ganske godt Spil. Det kan blive Codille; men det kan ogsaa vindes paa alle 5.

Og imidlertid vil jeg ikke gjøre som De, af hvem man sjelden eller aldrig kan faae lokket et Brev. Jeg vil vedblive at skrive! Der er dog Intet lumpnere end at døe i Tansheb og maaskee blive forvexlet i Lighuset og blive begravet i en Grav, man maaskee selv har gravet til en Anden. Selve Sygdommen kan jeg efter Omstændighederne ikke opfatte som saa ond. Ja, inde i dunkle, lumre Gader! Men herude, under aaben Himmel, i Solskin! Rammes man, saa er det næsten som under et Søslag, paa Skandsen, mens Vinden blæser friskt. Altsaa, ikke forknyt, men Minutskud for at lade mærke, at man lever.

— Nu, nu kom Deres Brev!

Det gjør mig virkelig ondt at høre, at man er død paa 1ste Sal i Deres Hus. Men De bør dog ikke være melancholsk derover og især ikke troe, at Døden nu vil stige op paa 2den Sal. Jeg har allerede forhen henregnet Dem til de Privilegerede, der betale med Stillingsmand; men formedelst Deres Kjærlighed til alt Feminint synes Skjæbnen nu at have valgt, at De skulde betale med en Stillingskvinde. Tænk Dem om:

under Krigen blev betalt indtil 1100 Daler for en Stedfortræder — hvorledes kan De betale for denne? Jeg er nærved at blive elegisk og sige, at for Enhver, der døer, faae vi Andre en Pligt mere; men dette er en Tanke, som tilkommer Præsten og ikke mig.

14.

Fra Ernst Rosen til Overlærer Sommer.

Vi Poeter vilde have Ret og Føie til at klage over, at vi altid blive misforstaaede, hvis vi ikke delte Skjæbne med alle andre Mennesker, der jo ogsaa sige, at man aldrig rigtig forstaaer dem. Derfor vil jeg heller ikke klage over, at Du nu tager aldeles feil af mig ved at troe, at „Ingeborg-Ideen" drager mig bort fra Livet og gjør mig sentimental. Dette er saa langt fra at være Tilfældet, at jeg i dette Billede eller dette Glimt har fundet Evnen til at tage nogenlunde fat paa Livet og være Noget for Andre. Enhver har sin Maade, hvorpaa han styrker sig; de tro-

janske Helte maatte skjælde dygtig ud, før de sloges; andre Krigere tage sig en Snaps, før de blive tappre. Siden denne Kvindehaand har vinket eller hilst mig, er der igjen Noget udenfor mig, der seer paa mig, venter Meget af mig og bebuder mig en Fremtid. Hvis dette ikke var kommet, vilde jeg, det er jeg vis paa, været bange for Choleraen. Nu gik jeg igaar lige ind til den, saae Døden og var efter Evne Levende til Trøst. Jeg veed, jeg kunde ikke have gjort det uden i Kraft af Ingeborg, det vil sige, af det Ubekjendte, Velsindede, Agtpaagivende, enten det nu er her paa Jorden eller i Himlen. Men jeg maa ogsaa erkjende, at saadanne Mennesker som jeg behøve en hel Læretid, for at det Gode, de ville, kan blive til ringeste virkelige Nytte. Vi staae for Speilet med vor heroiske Beslutning, undre os over, at vi have fattet den, føle os stolte over at have bragt det til at ville, og imidlertid udretter den simpleste Vaagekone meget Mere, end vor Heroisme drømte om. Det er en umaadelig Mangel, Følgen af det theoretiske Liv. Det skal og maa blive bedre med mig! Men imidlertid er denne Egenhed saa dybt rodfæstet, at jeg endnu er beskjæftiget med og greben af den høitidelige Stemning, hvori

jeg blev bragt ved Dødsleiet. Det Pinlige og Frastødende er gaaet bort; det særegent Høitidelige er blevet fast i min Phantasi.

Manden sendte mig ind til Konen. Han var syg og vilde vide bestemt, hvordan hun havde det, om hun virkelig havde Cholera. Jeg kjendte ikke meget til hende; hun syntes mig en rar, samvittighedsfuld Kone, men var noget zart, ømskindet, antog jeg. Lægen sad ved hendes Seng, og netop da jeg fra Døren havde spurgt, om jeg maatte komme ind, og faaet et Nik af ham til Svar, hørte jeg hende sige til ham: „Doctor, hvordan er det at døe?" — „Ja, det veed jeg ikke, kjære, lille Frue", sagde han og klappede hendes Haand. „Saa kan jeg prøve det selv", svarede hun, vendte sig mod Væggen og døde. Min Sjæl stirrer efter hende; jeg er helt betagen af disse Ord og denne Handling; min Tanke borer sig ind mellem hende og Væggen for at opdage, hvad hun saae, hvad der foregik, hvordan hun „prøvede" det.

Paa en Maade, men rigtignok paa en meget fjern Maade, har jeg selv engang prøvet det eller været saa nær som mulig ved det store Mysterium, Skilsmissen mellem vore to Naturer.

Engang ifjor blev jeg chloroformeret.

Jeg maa ærlig bekjende, at jeg forlangte det af Angst for en Smerte, der ikke ansees for overmaade stor. Jeg skulde have to Kindtænder trukket ud, og skjøndt Tandlægen mente, at Munden vilde lukke sig under Forsøget, var han dog beredt til at gjøre det, naar en anden Læge vilde være tilstede. Vi begik nok nogle Smaafeil, navnlig den, at jeg sad istedenfor at ligge ned. Et Lommetørklæde blev lagt over min Mund og Chloroform gydt derpaa, og jeg mærkede da en yderst behagelig Fornemmelse, ligesom Søvn efter lang Træthed, i mit høire Ben. Jeg maa vist have mere Chloroform, sagde jeg, og saa blev der gydt mere paa Lommetørklædet. Nu faldt ret hurtig min høire Arm, venstre Ben og Underlivet hen i samme deilige Søvn, og jeg kunde mærke, hvorledes Søvnen ligesom legede ved Halsen, men ikke kunde naae videre. Jeg maa have Mere, sagde jeg. Hvor De er begjærlig! Saa skal De ogsaa faae nok! sagde Lægen og gjød en ny Dosis Chloroform ud. Næppe var dette skeet, før al Fornemmelse af Søvn hørte op, og jeg befandt mig i den livligste Fornemmelse af en ganske anden Verden. Denne Verden var et Universum, en Uendelighed af det dybeste, behageligste, blødeste,

mest fløilssorte Mørke, og i dette uendelige Mørkhedsrum bevægede sig et eneste intensivt, men ikke skarpt lysende Punkt, langsomt, i lige Linie, ud imod Noget, som jeg nu, idet jeg vel anlægger en anden Bevidsthed derpaa, kalder mit Hjem. Men lad mig ikke sammenblande, hvad jeg nu tænker, og hvad jeg dengang bestemt følte. Jeg havde ikke anden Fornemmelse end den yderst lyksalige Opfattelse af det bløde Mørke og af Lyspunktet, der bevægede sig, og hvori jeg selv syntes at være indesluttet og glide afsted med ubeskrivelig, inderlig, tilfreds Hensynken. Hvad jeg bagefter erfarede, var, at medens jeg saaledes langsomt og lykkelig bevægede mig afsted som et Lyspunkt, var der stor Forstyrrelse i Værelset, hvor jeg legemlig befandt mig. Min Puls havde nemlig ophørt at slaae, mit Hjerte ligeledes. Man rev voldsomt mine Klæder op, kastede en Mængde Vand over Hoved og Bryst; men jeg vidste ikke det Ringeste deraf. Tilsidst, medens man handlede saadan med mig, havde derimod baade Mørket og Lyspunktet givet Plads for en ganske ny Forestilling: at jeg var hjemme hos mine Forældre som Barn, og at min lille Broder sagde, at Nogen ringede paa Døren. Jeg troede, at jeg

sagde: Det ringer, luk op! men jeg sagde ikke et Ord, hvorimod jeg vaagnede til Livet. Med Klokkeringning drog altsaa Sjælen tilbage i Legemet, kaldet af det kolde Vand og Lægernes Rusken. I næste Secund huskede jeg Mørket og det lysende Punkt. Lægerne vare vrede af Angst over at have en Stund holdt et Lig under deres Hænder, og uden Skaansel brød man mine to Kindtænder ud, medens jeg betagen af Tanker om Lyspunktet og af Chloroformens Eftervirkninger ikke mærkede det.

Jeg har altsaa været der, og forsaavidt veed jeg altsaa, hvad Døden er — og veed det dog ikke. Thi hvis jeg virkelig var død, hvad var der saa blevet af Lyspunktet? Det veed hun, som gjorde Prøven for Alvor. Og en anden Ting: Hvorledes vilde jeg have været tilmode, hvis dette Forsøg paa at døe, istedenfor at komme uventet, var traadt mig imøde, medens jeg var ganske vaagen, og medens jeg kunde vide, at jeg skulde forlade Alt og indgaae til Dommen? Det veed jeg ikke; det er det, jeg bliver ved at stirre efter; men hvergang min Sjæl har stirret sig træt paa Døden, kommer den tilbage med nye Fordringer til Livet og mig selv.

Du, som troer, at jeg er bleven slappet for

Livet, kan kun have ringe Forestilling om den faste Overbevisning, hvormed jeg veed, at jeg vil kaste mig selv ind, hvorsomhelst Ingeborg eller det, hun er Symbol for, vil synes at vinke mig. Det er rigtignok sandt, Du kan sige, at den blotte Tanke, at det skal vinke mig, er overspændt og urimelig; men tag denne Urimelighed, dette „hulde Vanvid" bort af min Sjæl, gjør mig i den Henseende forstandig, saa er al høiere Forstand borte af mig.

d. 20de August 1853.

15.

Fra Frants Holm til Mathiesen.

Minutskud, d. 20de.

Jeg lever, og jeg trækker i Snoren for at mærke, om De lever. Ryk igjen, svar.

Nu lyde jo forresten Beretningerne gunstig, Epidemien begynder at tage af, og naar I Kjøbenhavnere give Exemplet, følge vi Provindsfolk som sædvanlig efter.

Men netop nu har jeg faaet en Idee, hvorved jeg kunde være til Nytte imod Epidemien. Hvad der raabes paa, er jo: god Lugt; men det koster saa meget at gjøre en hel By vellugtende, Communalbestyrelsen krymper sig ved at give de mange Penge ud. Velan, Mathiesen, jeg har fundet et Middel til at skaffe god Lugt i en By til en fabelagtig billig Pris. Jeg foreslaaer Oprettelsen af en Anstalt, hvis Opgave skal være at lade fattige Folk gratis lugte til Eau de Cologne. Endnu er det, skjøndt Epidemien aftager, ikke for silde at virke for samme. Jeg vil drage Landet rundt for at faae oprettet slige Anstalter, og begynder imorgen med Nykjøbing i Odsherred.

Spil mig nu ikke det Puds at skrive eller komme herud, netop mens jeg er borte; men indbild mig hellere, at hvis jeg ikke var reist, var De kommen.

16.

Fra Ernst Rosen til Overlærer Sommer.

Det er curiøst: jeg har af Ministeriet faaet den høist vigtige Ordre, at undersøge nogle Kirker i Odsherred, og jeg lyder Ordren som muligt Vink fra Ingeborg om, at hun eller min Skjæbne vil møde mig underveis. Det træffer sig saadan, at Frants Holm ogsaa skal den Vei. Han har længe talt om et Maleri, som han har under Arbeide, forestillende en Scene af Carl d. Stores Liv, og har nu faaet den løierlige Idee, at han vil gjøre Studier dertil i Odsherred. Hvad Reiseselskab angaaer, anseer jeg det dog for behageligere, at ogsaa Assessoren paa mit Forslag har besluttet sig til at være med. Den Mand har Noget ved sig, der paa en egen Maade gjør mig godt; det synes mig, at det Alvorlige, Opvakte, Stridige, dæmonisk Livlige ved ham trækker Skjæbnen til sig.

Jeg ordner mine Anliggender som til en stor Reise; jeg kan ikke gjøre ved det; ethvert Skridt synes mig at kunne føre til Liv og Død, og det er dog idetmindste sandt i den Forstand, at det

kan føre til Cholera. Hvad der end hænder mig, saa har Du nu mine vigtigste Efterladenskaber ihænde.

Farvel! Paa Gjensyn!

d. 21de August 1853.

17.

Fra Ernst Rosen til Overlærer Sommer.

Hvad man venter, kommer ikke. Jeg har gjort en ganske simpel, men alligevel interessant Udflugt. Allerede i Roeskilde mærkede jeg, at jeg maatte opgive Haabet om noget Usædvanligt; thi der tog Skjæbnen Assessoren fra mig. Som vi gik ned ad Gaden til Fjorden, mødte vi en Maleri-Handler eller -Liebhaver fra Kjøbenhavn, der talte noget til ham om gamle Malerier og om en Mand, der var kommen tilreisende fra Udlandet med sin Familie for at besøge sin Søster og igjen sætte Bo her, men havde mødt Søsterens Lig, da det blev baaret ned. Omtrent saadant Noget blev der sagt; men vi havde saa travlt, og Assessoren besluttede sig øieblikkelig til at reise med den anden

Mand til Kjøbenhavn. Den Historie er noget af det Tristeste, jeg har hørt i denne triste Tid, og jeg var saa beskjæftiget med den, at jeg slet ikke erindrer, hvorledes vi kom til Nykjøbing. Jeg kan ikke sige, at jeg kunde ønske åt have seet Begivenheden eller nu at opsøge Familien; men alligevel synes mig, at Assessoren har Held: det Skjæbnesvangre drager ham til sig og finder ham uhindret — endskjøndt, hvad han nu egenlig vil der, forstaaer jeg ikke. Frants Holm gjør Løier dermed og siger, at han kun er reist ind for at see sit Snit og kjøbe billige Malerier.

Fra Nykjøbing seilede vi i en aaben Baad tversover Fjorden til Rendebæk, kjørte derfra til Jægerspris og toge saa med Færge til Frederiksværk. Man maa gjøre Reisen saadan for at faae en rigtig Forestilling om, hvorfor Kæmpelivet tog Opholdssted i Leire. Derinde i Fjorden er Alt idyllisk; men derude, uforstyrret af Dampskib og moderne Opfindelser, seer man, at Issefjorden er et alvorligt Hav; helt krigersk staae Bølgerne ind fra Kattegat. Egnen om Frederiksværk tjener ligeledes til at borttage det Blødagtige, der fra det øvrige Sjælland let vilde indsnige sig i Hrolf Krakes Saga. Her er Spor nok af Kamp med

en Natur, der baade er barsk og underfundig. Her viser man en grøn Høi, hvis Indre er Sand, der har begravet en Kirkeby, og man tør ikke røre ved Høien, for at Jordens Tyrfing-Natur ikke skal blive udgravet med det Samme og dræbe Culturen. Her saae jeg ogsaa Myretuer af ganske anderledes Størrelse, end man ellers træffer paa, og Myrerne selv vare saa voxne og saa krigerske, som om de mere end den menneskelige Befolkning vare i Slægt med Tiderne, da Hottur liden Fiskerdreng, men af sin Alder stor, forskandsede sig mod Knoklerne, som Kæmperne kastede paa ham for at more sig, og da Hjalte bed Næsen af sin Elskede.

Der var i Naturen Noget, som ikke egnede sig for en Fornøielse, hvortil vi bleve indbudne: en Skovtour. Menneskene og deres Maade at tale og fornøie sig paa, stode i en saadan Modsætning til den alvorlige Taushed omkring dem, at det var, som om man bydende kaldtes til at vælge enten det Ene eller det Andet, enten disse Menneskers lette og dog matte Aand, eller det Tunge udenomkring, der tier, fordi det har for megen Aand eller ingen. Jeg erklærer mig ingenlunde for den ydre Natur som det Dybeste og

Fristleste; Intet overgaaer Menneskenaturen; men hvor er den? Bebreidelsen kan heller ikke falde paa den Enkelte, men paa Helheden, paa Atmosphæren, som hviler over os. Der findes i Landet Foreninger nok, som gaae ud paa at skaffe Medlemmerne enten Fordel eller Behagelighed eller Indflydelse, hvorimod der ikke er et eneste Exempel paa, at Folk have indgaaet en Forening for at styrke sig til at bringe daglige Offre, leve paa en tarvelig Maade og i det Hele udvikle den Aand, der kan hæve et Menneske til Selvfornægtelse og gjøre selv en Spidsborger vederkvægende i Omgang. Saa spurgte jeg mig selv, om jeg da var bedre end de Andre, og, hvis jeg var, hvorfor jeg taug og ikke virkede for min Tanke. Fordi et lille fast Punkt mangler mig. Nu, den Undskyldning har vel enhver af de Andre ogsaa.

Man havde taget en Tjenestepige med til at varte op ved Aftensmaaltidet ude i Skoven. Det var en net, ung Bondepige, med et intelligent Blik, men bleg, med noget ligesom Visnet i Ansigtet og den spinkle Skikkelse. Det forekom mig, at hun lignede en Blomme, der hænger tilsyneladende for tidlig moden paa Grenen og blot antyder, hvad de andre, endnu grønne Blommer

skulle blive i deres Modenhed. Naar hun leilighedsvis kom til at gaae over en Plet, hvor Solnedgangsskjæret faldt, blev hun besynderlig forherliget. Da mærkedes ikke det Spinkle og Visnede; det Intelligente blev tilbage tilligemed Bondedragten. Saadan syntes hun mig at antyde, hvad den danske Almuenatur skal vorde, naar den bliver løftet op i den Fuldendthed, hvortil den er skikket. Men bidrager jeg for Tiden enten som Menneske eller som Fuldmægtig i Cultusministeriet den ringeste Skjærv til denne Fremtids Virkeliggjørelse eller til nogen anden? Jeg maatte svare Nei.

Da saaledes Livets Virkelighed og jeg syntes ganske skilte ad, reiste jeg mig næsten fortvivlet for at følge Solnedgangsskjæret. Du skal ikke lee deraf; Du vilde lee for tidlig.

Hvor ofte have vi ikke som Børn ønsket at gaae ud efter Solnedgangsskjæret — thi dengang troede vi, det var et Rige, som kunde naaes. Nu troer jeg det ikke længer; men blot det at gaae ud efter dette Rige i den Indbildning, at man troer derpaa, at gaae efter et Maal, der ikke er af denne Verden, at forlade det Givne, Træge, Hverdagslige og give sig det Ubekjendte i Vold — siden det Bekjendte og Virkelige er uden Hank! —

at være Troende eller bære sig ad som en Troende og kaste al anden Tanke tilside! Hvo veed, hvad af Levende eller Dødt kunde aabenbare sig! I gamle Dage aabenbarede det Store sig, forbi Menneskene troede stort; nu, da man i det Høieste troer tvivlende, maa man nøies med noget Mindre. Dog, jeg veed ikke nøie, hvad jeg tænkte eller haabede; men jeg følte mig lokket ved blot et Øieblik at ville en Smule og ville det en Smule hensynsløst og blev ved at gaae frem; men det vil ikke forbause Dig, at jeg efter nogen Tids Forløb mødte, ikke Solnedgangsskjæret, men Mørket. Og der concentrerede sig hele min Reise og hele Udbyttet af min Reise; thi i dette Mørke fandt jeg Noget, jeg vissselig ikke havde tabt eller glemt der — mig selv. Det bliver sagt, at Mørket er ikke Menneskets Ven; men det gaaer dermed som med saa mange andre vise Ord, at deres Sandhed afhænger af Omstændighederne. Næsten Ingen kjender Mørket, undtagen som man kjender det Meste: paa Overfladen, i Afstand. Man seer det komme, tænder Lys, og naar man om Natten skal leve i det, lukker man Øinene. Men at være i Mørkets Midte, følende det ikke som Mangel paa Lys, men som Existens — naar det ligger

som en virkelig Verden tæt om os, hvilende i sin egen tause Hemmelighedsfuldhed, stille spottende den Sands, der ellers leder os og saa ofte leder os vild — naar i Kampen imod det vort Øie er blevet træt af at stirre og Øret forgjæves kæmper for med sin svagere Sands at hjælpe Bevidstheden og erstatte Synet — saa kommer der et Moment, da man kastes helt ind i sig selv og søger Lyspunktet inden i sig som eneste Modsætning til det store umaadelige, svævende Ubekjendte, Mørket. Jeg troer, jeg havde gaaet og længe gjentaget de underlige, halv coquette og dog sørgmodige Ord i Ingeborgbrevet:

„Ak, bliv ei paa det blege Ansigt vred,
Det er ei flygt, det fik jeg tidt at vide" —

men nu standsede jeg pludselig ved andre Ord i Ingeborgs Brev, som jeg forhen ikke havde lagt saa megen Vægt paa:

„Men ikke ønsker jeg Dig Jordens Fred,
Jeg beder ei for Dig om jordisk Lykke" —

— — —

„Thi jordisk Lykke binder faste Baand
Og luller Sjælen i blødagtig Dvale" —

og herom samlede sig pludselig med sær Magt min hele Bevidsthed og Tankemagt som omkring det

eneste Lyspunkt i Mørket. Det gik med Et op for mig, at heri var hele Budskabet fra hende, hele Fordringen, som Ingeborgideen stiller til mig. Jeg begyndte for Alvor at undersøge mig selv, og jeg fandt, at jeg i Grunden har lavet en ægte jordisk Lykke tilrette som min Hovedpude, og at, medens jeg magelig ikke vil forlade den, forlanger jeg dog, at hele Livets Friskhed skal komme ind til mig og opfylde mit Sovekammer. Det er de 1200 Rdl. aarlig Gage, Udsigt til Mere, til Contoirchef-, Departementschefposten, til Etatsraads- og Conferensraadstitlen og til Pensionen for „den gamle Mand", hvorpaa jeg haaber. Det er den mechaniske Levevis, hvortil jeg har bundet mig, der forhindrer mig fra at bruge min Aand og mine Kundskaber frit, i Overensstemmelse med sand, indre Trang. Det er Contoirmennesket i mig, der slaaer mig ihjel som Menneske. Jeg behøver ikke at spille en Rolle som romantisk-asketisk Nar; jeg har min lille Arv af henved 300 Rdl. aarlig, og selv om jeg ikke havde den, maatte jeg dog ved sundt og dygtigt Arbeide for og imellem Folket kunne skaffe mig det tarvelige Livsophold, som man har Fordring paa, og som netop ved Tarvelig-

heden tillige bliver af aandig Natur, hævet over det blot Materielle.

Kort sagt, da jeg kom ud af Skoven og tilbage mellem Mennesker, stod det fast, at jeg ikke længer er Fuldmægtig, og nu kan Du gjøre Nar ad mig, om Du vil; men jeg er sandelig lykkeligere nu end den Dag, jeg blev udnævnt, og jeg føler, at jeg nu er Ingeborg et langt Skridt nærmere — — ja, det er Sagen, jeg har slet ikke bragt noget Offer, jeg har Intet at rose mig af, jeg har kun villet give Skjæbnen paa Haanden, for at den skal lade mig faae det Største, det Eneste!

Forresten maa jeg sige, at Tilværelsen strax noget ublidt tog mig paa Ordet; thi efter at have truffet mig i Skoven bortgav Frants Holm, da vi kom tilbage til Frederiksværk, vore Værelser til en Familie, han stødte paa, og jeg maatte sove paa et Billard. Det var noget haardt og koldt efter en halv Nat i Skoven. Men jeg kunde da ikke begynde mit nye Liv med at være hidsig paa en varm Seng.

p. t. Nykjøbing d. 26de August 1853.

18.

Fra Frants Holm til Mathiesen.

O, Mathiesen!

Der er skeet Noget, der er skeet Meget, og er det ikke mærkeligt, at medens jeg forhen kunde skrive saa rask om Ingenting, veed jeg nu, da der virkelig er Noget at skrive om, hverken ud eller ind, hverken hvor jeg skal begynde, eller hvor jeg skal ende. Hvad skal jeg dog sige Dem først? Jo, lad mig begynde med det Vigtigste: med Dem selv.

Min Mathiesen, vil det overraske Dem meget at erfare, at De har været Amorin? Naar De nu ved Saisonens Begyndelse gaaer i det kgl. Theater og seer paa Englene, der synes at trække Tæppet tilside, saa seer De Amoriner, og saadan en Amorin har De været, med den Forskjel, at Amorinerne have Vinger og ere nøgne, hvorimod De viser Dem for Publicum anstændig paaklædt, men uden Vinger. Ja, Mathiesen, den Dag, da De gik op til Justitsraad Lützmann og bragte ham et Budskab, som hverken han eller De selv kunde forstaae, da var De Amorin, Kjærligheds-

bud, og Ordet, De overbragte, blev forstaaet af den unge Dame, som De med Rette fandt smuk. Budskabet til hende lød saaledes: Frants Holm er kommen hjem fra München og opholder sig i Sorø; han ønsker at vide, hvor Fanny er, og hvordan hun har det, og naar han erfarer, hvor hun er, skal han nok finde Midler til at see hende.

Første Gang De fløi ud som Amorin, bragte De mig det glade Budskab tilbage, at Fanny var ifærd med at forlade Kjøbenhavn, og anden Gang De fløi, havde De erhvervet den Kundskab, at hun var etsteds i Odsherred, hvilket Sted jeg senere ved Efterforskning fik nærmere præciseret.

At jeg ikke kunde gaae selv og spørge, havde den Grund, at jeg for et Par Aar siden malede Justitsraaden „som Caricatur“, paastod man — og det er meget muligt; thi, naar man ikke er overmaade forsigtig med hans Ansigt, vil det, som De selv har kunnet see, lettelig ved Afbildning tage sig ud, som om det ikke kunde sidde paa en kongelig Embedsmand og virkelig Justitsraad — og ulykkeligvis kom en lignende Caricatur nogen Tid efter i et af de illustrerede Blade. Jeg var uskyldig deri; men da Justitsraaden mærkede, at jeg for-

elskedes i hans Pleiedatter, som omtrent paa den Tid kom i Huset, greb han en Leilighed til at forbyde mig Huset og ethvertsomhelst Samkvem med Nogen af Familien.

At han vilde flygte fra Kjøbenhavn, saasnart han blot kunde see sit Snit og faae Lov, var jeg nogenlunde vis paa; men De bragte mig Visheden og gjorde mig let om Hjertet. Da jeg saa havde skaffet mig Underretning om, at han var tyet til Egnen af Nykjøbing, drog jeg dertil og fik Fætter Ernst med mig, dels fordi det altid er behageligt at have Reiseselskab, dels fordi man ved en saadan speciel Leilighed bør være forsynet med et Skjærmbrædt. Derimod slap jeg for Assessoren, der ogsaa skulde været med, men som paa Roeskilde Gade fik Underretning om, at der i Kjøbenhavn var død en Dame, der havde efterladt sig gamle Malerier, formodenlig til at skrabe af. Da den afdøde Dame var bleven baaren ned til Ligvognen, havde hun mødt sin Broder, der var kommen udenlands fra for at besøge hende, og jeg er overbevist om, at Assessoren i denne mystiske Begivenhed seer et Tegn paa, at der ere gamle Mesterværker skjulte under Maleriernes Overflade. Han foer strax fra os til Kjøbenhavn.

I Nykjøbing erfarede jeg, at Justitsraaden over Hals og Hoved var flygtet fra det Sted, hvor han havde leiet sig ind, forbi der havde viist sig mistænkelige Symptomer, og at han var tyet til Jægerspris eller Frederiksværk. Vi efter baade til Jægerspris og Frederiksværk. Overalt traf vi Venner og Bekjendte; snart var det mig, der præsenterede Ernst, snart Ernst, der præsenterede mig; vi vare som en Hexebog, der er aaben fra begge Sider. Vi fik Kyllingesteg næsten tre Gange om Dagen og Chateau-Vin hver evige Middag.

I Frederiksværk fik jeg et Glimt af Fanny; men der var næppe blevet opnaaet noget større Udbytte, hvis ikke Ernst en Aften, da vi vare indbudne til en Skovtour, havde faaet det forrykte Indfald at forlade os for at gaae alene i den mørke Skov. Jeg kunde ikke lade ham gaae der og komme til Ulykke, og det tog et Par Timer, inden vi fandt ham. Klokken var mellem Et og To om Natten, da han og jeg gik til Gjæstgiverstedet. Pludselig høre vi stor Støi i et Hus, Gadedøren aabnes, en Mand og en Kone komme ud, hver med en Vadsæk i Haanden, og give sig paa Gaden til at skrige: Fanny! Fanny! kom dog! skynd Dig!

Derpaa svarer Fanny — min Fanny, den rigtige Fanny! — idet hun kommer ud: Men, Fader, hvor vil De da hen? — Ja, hvor veed jeg arme Mand det! raaber Justitsraaden, for det var min Justitsraad. Kort at fortælle, der var udbrudt Cholera hos hans Vært, og han flygtede. De vilde ind paa Gjæstgiverstedet; men der var ikke et Værelse, ikke et Hul at faae; thi foruden Ernst og mig var der den ved Forordn. 8de April 1851 nedsatte Commission til Indførelse af Selveiendom paa Statens Godser, bestaaende af Balthasar Christensen, Justitsraad Balslev og Kammerraad Krarup. Da nu Justitsraadens Fortvivlelse var paa det Høieste, traadte jeg frem og tilbød ham vore Værelser, nemlig Ernsts og mit; men saasom der var Cholera ved Siden af Gjæstgiverstedet, raadede jeg ham til, at han næste Morgen tidlig skulde reise til Sorø, i hvis nærmeste Omegn der var uovertræffelig sundt, og hvor jeg kunde skaffe ham et Hus til moderat Leie. Da, i sin Livsfare, glemte han Caricaturen, trykkede min Haand, tog vore Værelser, sov med et halvt Øie, stod op i Angst, fulgte med hertil — og nu

er Fanny min Forlovede! Syng en Pæan, Mathiesen,

for

Deres Ven

Frants Holm.

d. 27de August 1853.

E. Sk.

Det glæder mig at kunne tilføie, at mit store Maleri, Carl den Store grundende efter at have seet sin Datter Emma om Natten bære Eginhard over den snedækte Gaard, nu vil blive færdigt. Men deels fordi Publicum i vor Tid ikke holder af Historiemalerier, deels af andre Grunde, har jeg besluttet at forandre det til et Genremaleri. Det skal ikke være Vinter med Sne, men Sommer, og heller ikke Nat, men Dag; Emma skal ikke have baaret Eginhard, hvilket er næsten upassende, men have spadseret med ham op til Brudeskamlen; Carl d. Store skal ikke være Carolus Magnus med Keiserkaaben, men Justitsraad Lützmann, og han skal ikke grunde, men give sin Velsignelse. Kort sagt, det skal være et Portrait af Justitsraad Lützmann, min Fannys Pleiefader, i hans bedste Øieblik, og i Baggrunden skal en opmærksom Jagttager opdage en lille vinget Amorin.

19.

Fra Mathiesen til Frants Holm.

Jeg iler med at sende Dem min venskabelige og oprigtige Lykønskning til den glædelige Begivenhed, der er indtraadt i Deres Liv. Ogsaa glæder det mig at have ved denne Leilighed faaet at see et nyt Bevis paa Deres Liberalitet og Menneskekjærlighed; thi ligesom De beredvillig vil lade fattige Folk lugte til Deres Eau de Cologne, saaledes har De tilladt mig at glæde mine Øine ved at see paa Deres Forlovede paa en Tid, da De selv var forhindret, og jeg haaber, at denne Fornøielse ofte vil blive forundt mig.

Som god Kjøbenhavner vil det, som jeg antager, næst efter Deres Forlovelse være Dem kjærest at høre om en lille Skandale eller maaskee en stor. Den angaaer Deres Ven, Assessoren, som under sit Ophold her i Byen skal have gjort sig skyldig i en Bortførelse. Men, som Deres egen Erfaring med de bayerske Benklæder vil have lært Dem, bortfører Hr. Assessoren helst livløse Ting, og dennegang er det et Par Malerier. Eftersom jeg dog ikke vil staae til Ansvar

for Noget i denne Sag, beretter jeg blot saa nøiagtig som mulig, hvad jeg iaftes i Vidners Overværelse hørte hos Mini. Der kom nemlig Capitain Møller ind og satte sig hos os. Bl. A. spurgte han om Dem, og hvor De var, og da han hørte, at De var i Sorø, skreg han: „Oh, saa er han jo i Nærheden af den fordømte Assessor!"

Dels af eget Kjendskab, dels af Deres Breve holder jeg saa meget af Assessoren, at jeg gjerne vilde vide, hvorfor og hvordan han var fordømt, og paa mit Spørgsmaal svarede Capitainen omtrent Følgende: „Nu skal De høre! Forleden gjorde jeg en lille Udflugt til Roeskilde for at trække frisk Luft, og der træffer jeg Assessoren, ligesom han var ifærd med at seile til Nykjøbing. Jeg kjender ham jo godt. Vi har tidt baade tusket og kjøbt Malerier af hinanden, og jeg har ikke altid tabt derved, for han har den løierlige Idee, at der under et gammelt, daarligt Maleri kan ved omhyggelig Afskrabning findes et godt. Men der var just under meget ubehagelige Forhold kommet en norsk Familie hertil, med hvem jeg havde gjort Bekjendtskab, og de Folk havde virkelig et Par Malerier fra det 17de Aarhun-

drede, som jeg selv af visse Grunde troede om, at de ved Afskrabning vilde findes at skjule gode, gamle Malerier af den italienske Skole. Det var jeg saa aabenmundet at fortælle Assessoren, og han blev saa ilter, at han øieblikkelig vendte om og reiste med mig til Kjøbenhavn. Den Ilterhed skulde gjort mig forsigtig; men jeg er nu engang en godlidende Tosse og tog Assessoren med mig til Familien og lod ham see Malerierne. Hvad mener De? Næste Dag vare de borte!"

Jeg spurgte: „Hvad sagde da Familien til det, at Malerierne vare borte? Eller havde man solgt dem til Assessoren?"

„Solgt!" raabte Capitainen; „der er slet ikke Tale om Salg! De var borte Allesammen, Malerierne og Familien og hele Menuetten. Da jeg næste Morgen kom til Hotellet, vidste Ingen, hvor de vare flyttede hen."

Jeg sagde, som jeg mente, at den Assessor er en grundig Mand, og jeg trøstede Capitainen ved — uden at nævne Dem — at fortælle ham Buxehistorien og tilføie, at Assessoren vistnok paa lignende Maade vilde bringe Malerierne tilbage, naar han havde afskrabet dem.

„Han vil F— heller!" raabte Capitainen,

„at sige, hvis han finder noget Godt under dem. Det beholder han som sin Opdagelse og tilbyder Familien Affkrabet."

Dette har jeg ikke villet undlade at melde Dem, for at De kan passe paa Assessoren. Idet jeg beder mig anbefalet til Deres Forlovedes velvillige Erindring, forbliver jeg

Deres venskabeligste
J. C. Mathiesen.

Kbhvn. d. 28de August 1853.

20.

Fra Frants Holm til Mathiesen.

O, o, Mathiesen! Der er skeet endnu Mere! Noget Storartet, Usædvanligt, Romantisk, Tragisk er foregaaet lige under mine Øine, og nu er det virkelig i den Grad Alvor, at jeg i otte Dage ikke har havt Sands og Samling til at skrive.

Noget af det er aldeles gaadefuldt og ubegribeligt; men det, som er begribeligt, kan De med Deres Forstand begribe ligesaa godt som jeg.

Det er nu Altsammen Bagtalelses Skyld. Havde Kammerraadinde Nielsen ikke forleden Aften siddet saa lunt og bagtalt Assessoren, saa var Intet skeet. Men det er rigtignok sandt, at havde Assessoren ikke et saa stort Talent til at foranledige Bagtalelse, og havde De ikke været med i Sagen, og havde jeg ikke været med — kort sagt, det er et helt Sammensurium, der i høi Grad vil og bør interessere Dem. Altsaa, hun sad og fortalte os Gammelt og Nyt om Assessoren og blev alt ivrigere, fordi Ernst stadig tog Assessoren i Forsvar. Derover blev hun tilsidst saa heftig, at havde hun kunnet finde et Ord, der kunde have dræbt Assessoren, saa havde hun sagt det, troer jeg. Hun raabte, at det var for meget, at en Mand som Assessoren skulde vaskes hvid i hendes Hus, og derfor vilde nu hun sige Noget, som hun ellers helst havde villet tie med. Hun vidste, at Assessoren havde en Myndling, og for at komme i Besiddelse af hendes Formue havde han udgivet hende for død af Cholera og holdt hende nu indespærret i det lille, ensomme, ubeboede Hus ved Enden af hans Have. Jeg var ved at lee af den Historie. Nu har man i vore Tider Myndlinge, som man udgiver for døde for at arve dem! Fruen har

hørt noget Ubestemt om en Bortførelse af Malerier og har misforstaaet det eller ombigtet det. Hun veed, at Byen hedder Snærpe, men ikke, hvor den snærper hen. Saadan tænkte jeg, men kom i samme Øieblik til at see paa Ernst, og han saae ud, som om han var paa Nippet til at troe det. Da faldt det mig ind, at nu kunde jeg muligvis faae Hævn for mine sorte Benklæder, og saa sagde jeg, at jeg rigtignok ogsaa havde hørt Noget om en Bortførelse, hvori Assessoren under vor Fraværelse i Nykjøbing havde gjort sig skyldig. Ernst pressede paa mig med en underlig Determinerthed, og saa sagde jeg, at det, saavidt jeg vidste, var en Familie fra Norge, som var med i Sagen. Han vilde vide Mere; han forlangte, at jeg skulde tale helt ud, baade for min egen Skyld og for Assessorens Skyld; jeg skulde sige, hvilken norsk Familie det var. Det kunde jeg nu ikke; men saa huskede jeg paa den norske Convolut, han engang havde seet hos mig, og saa sagde jeg, bare for at komme ud af Klemmen, at det muligvis, maaskee, jeg vidste det ikke bestemt, var en Familie, vi havde kjendt som Børn. „Kan Du huske", sagde jeg for at faae Talen paa andre

Ting, „der var to smaa Pigebørn, Ingeborg og Margrethe?"

Jeg har aldrig seet et Menneske saadan skifte Farve som Ernst ved de Ord. Han blev først ligbleg og strax derpaa saa rød som en Kalkun. Han reiste sig og gik til Døren, næsten som en fuld Mand. Jeg spurgte: „Hvor vil Du hen, Ernst?" Han svarede, som om han var nærved at kvæles: „Bryde Huset op!" Kammerraadinden fraraadede for Guds Skyld, men paa en saadan Maade, at det tilskyndede. Et Par af Husets Forlovede sagde, at de vilde gaae med. Saa satte jeg det paa Buxernes Regning og tilbød ogsaa at gaae med.

Vi gjorde ingen Hemmelighed af vort Forehavende, men talte høit derom paa Gaden, og Andre sluttede sig til os; det blev ligesom den foranske Moralitets Oprør imod Assessoren. Den Eneste, som taug, var Ernst; han gik foran lige imod Huset, og da vi Andre begyndte at betænke os og vakle, tog han en Havestige, steg op, stødte Vinduet ind, saa at det raslede og klirrede i hele Huset, og sprang ind i Stuen. Nu kommer det Forbausende, Mathiesen! Der var noget Sandt i Alt, hvad vi havde løiet! Der gaaer dog aldrig Røg

af en Brand, uden der er Ild i den. Derinde saaes virkelig en kvindelig Skikkelse. Hun stod, i det Dieblik, da jeg naaede op med mit Hoved, i Døren mellem det mørke Værelse og et andet, oplyst, men forsvandt hastig og slog Døren i efter sig.

Nu skete det endnu mere Forbausende. Ernst løb til Døren og gav sig til at kalde paa hende. Jeg har aldrig i mine Dage hørt saa sublimt Vanvid. Han kaldte hende Ingeborg og sagde, at enten hun var død eller levende, maatte hun komme frem. Man bliver i høieste Grad forbauset, naar man saadan pludselig og uforberedt hører et velklædt Menneske, en Fuldmægtig i Cultusministeriet, bryde offenlig frem med en Lidenskab som en Vulcan og sprude glødende Ord fra sig, som man halvt forstaaer, halvt anseer for Galskab.

Hun aabnede endelig Døren lidt og sagde: „Jeg er ikke Ingeborg. Min Søster Ingeborg er død. For Guds Skyld, gaa bort og gjør ingen Støi."

Ernst faldt paa Knæ, og jeg troede først, at han vilde knæle for hende og tilbede hende; men, stakkels Fyr, han kunde ikke staae paa sine Ben. Det blev klart, at den Underlighed, der har viist

sig hos ham i den sidste Tid, var kommen til en Krise. Han havde gaaet i Vildelse og var nu dødelig syg. Jeg var skrækkelig angst for, at han skulde have faaet Cholera; men han er en Æsthetiker, og det var en Nervefeber.

Nu kom Assessoren over, og endskjøndt jeg troede, at han vilde have gjort frygtelig Støi over Indbrudet i hans Hus, var han dog menneskelig nok til først at tage sig af den Syge. Han vilde paa ingen Maade lade ham flytte til Gjæstgivergaarden, men lod bringe Seng og Sengklæder til Stuen, hvor han nu engang laa, og der blev sendt Bud efter Doctoren. Derved afvæbnede Assessoren os Allesammen saadan, at vi noget slukørede gik vor Vei.

Men Alt, hvad han senere har fremført til Forklaring, nytter ikke Noget. De og jeg og Capitainen, vi vide, at hans Motiv var den lavere Barmhjertighed for to gamle Malerier, og troe ingenlunde hans Forsikkring, at han lededes af den høiere Barmhjertighed for Familien, at han bød den et Tilflugtssted, blot forbi den gamle Mand ved at møde Søsterens Lig i Porten havde faaet et saadant Choc, at han maatte have Ro og ganske fjernes fra Synet af Sygdom og Død.

Det nytter heller ikke, at han ærlig har bragt Malerierne tilstede. Han siger, at de ere blevne gnavede ved Transporten; men jeg kan see, at han har skrabet paa dem, og hans Ærlighed ved at tilbagelevere dem hidrører nok mest fra, at Intet fandtes undermalet. Dette kan De sige til Capitainen for at trøste ham i hans billige Sorg over, at han ikke fik Malerierne i sin Magt.

Der var Intet under, intet Andet end et norsk Pigebarn, der nu pleier min stakkels Fætter Ernst.

d. 4de Septbr. 1853.

21.

Fra Ernst Rosen til Overlærer Sommer.

Jeg ryster endnu lidt paa Haanden, saa at jeg ikke rigtig kan føre Pennen. Efter almindelig Talebrug har jeg været meget syg, forbi Folk ikke have andet Ord end „Sygdom" til at betegne en usædvanlig Sjæls- og Legemstilstand. Men Sandheden er, at det var kommet saa vidt med mig, at jeg for min Sjæls Saligheds Skyld maatte sætte Livet ind paa Løsningen af det

Spørgsmaal, om der endnu skeer Vidundere. Etsteds, hvor jeg var, blev midt imellem Brøvl sagt Noget, hvoraf jeg uddrog det Resultat, at hvis jeg nu vilde med al min Sjæl, kunde Ingeborg findes. Jeg overveiede ikke Grundene for eller imod; thi der var Intet at overveie paa sædvanlig Vis, og jeg havde ingen Tanker uden Troen i Kraft af det Absurde. Det stod blot for mig, at jeg skulde ville døe for at kunne leve. Og jeg vilde med en saadan Magt, at Baandet imellem Sjæl og Legeme igjen brast ligesom den Gang, hvorom jeg har tilskrevet Dig, og jeg mærkede igjen, at Sjælen som et Lyspunkt bevægede sig bort, ud i det uendelige, intensive, skjønne Mørke, hen imod det Ubekjendte. Da kom en hvid Fugl flyvende efter mig og sang dæmpet: Jeg er Ingeborg og Margrethe — og medens den fløi med mig og gjentog sin usigelig deilige, dæmpede Sang, glede vi tilbage igjen, og da min Sjæl og mit Legeme atter kom til Bevidsthed om, at de vare sammen, sad Fuglen hos mig og var en skjøn Kvinde, et Barn fra Fortiden, der var blevet en voxen Jomfru.

Jeg siger det kun til min hvide Fugl og til Dig, at der er skeet et Vidunder; thi, endskjøndt

alle Mennesker, naar de skulle en Tomme ud over den daglige Spise-, Drikke- og Forretningsverden, ville mærke, at de ere paa gyngende Jord med syngende Vand, saa nytter det dog ikke at tale til dem om Vidundere, saalænge de ikke have hævet sig den ene Tomme. Jeg lader dem altsaa sige, at jeg havde Nervefeber, og at alt det Andet var en „Combination af Omstændigheder".

Ethvert Menneske, hvis Sjæl skal trives, har Krav paa, en eneste Gang i sit Liv at være tilbunds lykkeligt. Dette har jeg nu opnaaet. Men af saadan Lykke bliver Sjælen klog og mærker, at den kun kom ind i Templets Forgaard, og at den nu og for stedse har den Opgave, at faae Adgang til det Hellige og Allerhelligste. O, min Ven, hvor Livet bliver stort og skjønt og rigt ved Følelsen af, at dette er Opgaven!

Lad mig endnu blot tilføie, at naar Legeme og Sjæl, efter at have været saagodtsom adskilte, igjen forenes, saa er der en nyskabt Friskhed over dem, saa at de synes nys udgangne fra Tidernes Morgen. Naar en Bøgegren bringes ind i mit Værelse, kan jeg mærke, at den dufter; det har jeg aldrig vidst før. Og naar min hvide Fugl taler, fornemmer jeg, at der mellem Himmel og

Jord er udspændt Strenge, som Vinden sætter i Bevægelse, og som fylde hele Verden med Klang.

Al saadan og lignende Sands kalder min superkloge Doctor Nervesvaghed og siger, det vil gaae over. Men i gamle Dage, da jeg var Digter, drømte jeg, at der var en saadan Tilstand; nu oplever jeg den — Halleluja!

Din
Ernst.

Det er sandt, lad mig ikke glemme, hvad der er noget af det Væsenligste: gjør mig den Tjeneste at sende mig snarest mulig alle de Breve, jeg har tilskrevet Dig herfra. Min hvide Fugl skal læse dem; hun skal vide Alt, „det Onde med det Gode", og see, hvordan jeg har ventet hendes Komme.

d. 7de Septbr. 1853.

22.
Fra Frants Holm til Mathiesen.

Min Ven, Mathiesen!

De er en Lykkens Pamphilius! De har staaet i Fare for at maatte anskaffe Dem to nye

sorte Kjoler i Anledning af, at baade Ernst og jeg skulle giftes. Men nu ere vi blevne enige om at holde Bryllup paa samme Dag, saa at De slipper med een, hvilket jeg ikke skulde undlade at underrette Dem om, med Tilføiende, at jeg i denne Tid ofte grunder over, hvorledes Himlen fører os Mennesker; thi hvis De ikke var gaaet op til Justitsraad Lützmann, og især, hvis De ikke var gaaet ind til Mini, hvor Capitainen traf Dem, saa vilde visselig Meget ikke være skeet, som nu er skeet. Det er Dem, Mathiesen, der har ledet vore Skjæbner, og Deres Navn skal blive æret af mine Børnebørn. Paa Ernst's Vegne kan jeg Intet love; men jeg haaber, han vil være ligesaa raisonnabel.

Iøvrigt maa De ikke troe, at vi her beskjæftige os med Maaneskin og Kjærlighed og Nattergalesang; tvertimod, aldrig har jeg hørt saa megen solid og praktisk Tale som netop nu. Ernst, den løierlige Skrue, gjør det Modsatte af, hvad andre Mennesker gjøre. Andre gifte sig paa et Levebrød, han opgiver i Anledning af sin Forlovelse sit Embede som Fuldmægtig i Cultusministeriet! Har De nogensinde hørt Mage? Assessoren, der er Selvopoffrelsen og Høimodigheden selv udi Spe-

culationen og den høiere Logik, er ude af sig selv af Beundring over Ernsts Sjælsstorhed, og da den Maskine, han har sat Penge i, er kommen igang, og der skal anlægges en stor Fabrik ovre i Jylland, og han behøver en ærlig Mand til at være paa Stedet, er han selv gaaet saa vidt i Høimodighed, at han har tilbudt Ernst denne Plads som ærlig Mand, og det har Ernst grebet med Kyshaand. Nu tales der ikke om Andet end om Hjul, Cylindre, Fabrikbefolkning, Kulforbrug, Børneopdragelse, Vandkraft, Folkelykke o. s. v., o. s. v.; men over hele Larmen sees dog vore to Piger, min Fanny og Ernsts Margrethe, og de synes ikke blot at være elskelige, velsignede Realiteter, men ogsaa ligesom Sindbilleder paa den nye Sundhed, der er kommen til Land og Rige.

Lev vel; lad tage Maal til Kjolen; De skal nærmere faae at vide Dagen, da den skal bruges for at være i Kirke med

Deres lykkelige Ven
Frants Holm.

d. 12te Septbr. 1853.

Efterskrift af Udgiveren.

Udpaa Sommeren 1861 gjorde jeg en Udflugt til en smuk, men ikke meget bebygget Egn af vort Fædreland. Da jeg havde god Tid, tilbagelagde jeg en Strækning tilfods og kom en Eftermiddag til at forregne mig med Hensyn til Afstanden. Jeg fandt, at jeg var „tre Mil godt og vel" fra nærmeste Kjøbstad, og besluttede at blive i Kroen, hvor denne Underretning blev meddelt mig. Tildels blev jeg forledet hertil af noget Kraftigt, Storskaaret, Gammeldags i Gjæstestuen og Kjøkkenet; men da jeg havde erklæret, at jeg vilde blive, og bad om at see mit Værelse, blev jeg modfalden. Værelset var ovenpaa, ved Siden af Loftet, og egenlig var det kun en ved Trævægge fra Loftet indvunden Kasse. Idet Døren aabnedes, slog den bekjendte Lugt af Luft, der under Solhede har været indelukket mellem Trævægge og med

Sengedyner, mig imøde, og ligesom om det ikke var nok, at een Sands blev overbevist, forkyndte Ruderne i Værelsets eneste Vindue med deres matte Regnbuefarver: Her lukkes aldrig op. I Værelset stod en umaadelig høi Seng, ikke høi med Himmel eller Sligt, men med Sengklæder. Den ene svære, stive Dyne i gult, rødstribet Bolster ovenpaa den anden, vidnede om Husmoderens solide Flid, men malte for Phantasien et Hav af Fjer til at drukne i, medens den mægtige Overdyne lovede, at den en Vinternat ikke vilde være til at sparke af, hvilket dog ikke var trøstende i en Sommernat. Lagenerne vare meget grove, graae af Grovhed; jeg kunde føle paa dem, men ikke see, at de vare rene. Værelset havde i Sengen udtømt hele sin Rigdom; der var ikke nogetsomhelst andet Møbel end en gammel, slidt Træstol, hvis halve Ryg var afbrudt.

Jeg sagde, at det var meget godt, men trøstede mig med, at jeg vel kunde liste mig til at sove paa en Bænk i Gjæstestuen, og for paa ingen Maade at forraade nogen Skuffelse eller Misfornøielse, der kun vilde gjøre Ondt værre, yttrede jeg til Pigen, der havde fulgt mig op, den statistiske Bemærkning: Din Husbond og Madmoer lade

til at være holdne Folk i Uldent og Linned; der maa dog gaae en svær Mængde Hønsefjer til en saadan Seng!

Hun svarede ikke og gjorde ikke ringeste Mine, men gik ned foran mig og var vel i Kjøkkenet et Par Secunder før mig.

Ved min Indtrædelse fandt jeg, at den fyldige Værtindes Ansigt, som forhen havde lyst af Venlighed, var blevet mørkt; men jeg gjorde mig ingen Tanker derom og bad hende lave mig en Æggekage til Aftensmad.

Ja, Høns har vi da, svarede hun.

Det har jeg ikke tvivlet om i et saadant Hus, svarede jeg, hemmelig stolt af, at jeg som en Pelham forstod at tale til Almuen og sige den Behageligheder.

Da jeg kom ind i Gjæstestuen, hørte jeg Værtinden i Kjøkkenet sige med en eiendommelig Betoning det Ord: Hønsefjer!

Ordet, men især Tonen slog mig som noget Ildebebudende; den vakte en ubestemt, men pinlig Tanke hos mig om, at der var Noget i Veien, at jeg havde sagt noget Galt om Hønsefjer; men jeg vidste ikke, hvori min Skyld egenlig bestod. At vende om og spørge om Forklaring, vidste jeg,

vilde ikke føre til det Ringeste, og idet min Pelham=Stolthed lagde sig ligesaa hurtig, som den havde reist sig, gik jeg ud for at see mig om, medens Æggekagen blev lavet. Der var saa smukt! I ringe Afstand fra Kroen løb en Aa, og ovre paa den anden Bred stode Egetræer, hvis Skygge gjorde det friske, klare Vand grønt og frembragte hin besynderlige, sammensatte Fornemmelse af dyb Fred og skjult Naturliv, af Indelukkethed med Uendelighed i Baggrunden, bagved Skoven. Engang imellem, mens jeg sad der paa en Stub og nød Stilheden og Friskheden, kom jeg til at tænke paa Sengen og ærgredes over, at der enten ikke altid er lidt Comfort i Nærheden af Naturpoesien, eller at man ved Kjøbstadlivet er bleven saa civiliseret, at man ikke godt kan undvære Comfort.

En Mand kom fra Marken og traf mig der paa Stubben. Han hilste Gudsfred og Godaften og spurgte, hvor jeg var fra. Jeg svarede, at jeg boede i Kroen. — Ja, saa, sagde han, der boer jeg ogsaa. — Gjør De det? Saa er De maaskee Kromanden? — Det var ganske rigtigt. Men han havde forresten været Soldat 1848 og giftet sig Kroen til, og fra Soldatertiden havde han

endnu noget Livligt og Ugenert, saa at han paa en meget vakker Maade kunde spørge mig: Hvordan kommer det sig, at De vil logere her?

Er her da en større Kro i Nærheden? spurgte jeg.

Nei; men siden De vel skal tale med dem paa Gaarden, hvorfor ta'er De saa ikke ind paa Gaarden? Vi er ikke belavede paa at tage imod Nattegjæster, især nu, da vi bygger den ene Længe om.

Jeg svarede, at jeg ikke kjendte „dem paa Gaarden", og da Samtalen derved standsede, greb jeg Leiligheden til at spørge Manden: Hvad er Deres Mening om Hønsefjer?

De er da ikke Hønsekræmmer? svarede han og gjorde store Øine.

Nei; men har jeg gjort noget Galt ved at tale om Hønsefjer inde i Kroen?

Det kunde Manden ikke forstaae; jeg troer, at han et Øieblik tvivlede om min Forstand; men han svarede: Hvad Galt skulde der være deri?

Det veed jeg ikke; jeg sagde til Pigen, at der vist var gaaet svært mange Hønsefjer til den Seng, jeg skal sove i inat.

Saa De troer, at vi komme Hønsefjer i vore Dyner! sagde Manden mørkt.

Nei, det veed den gode Gud, at jeg ikke troer! Men hvad er der da i deres Dyner?

Hvad skulde der være Andet end hvad andre skikkelige Folk kommer i deres Dyner?

Og hvad er det?

Gaasefjer.

O, Gaasefjer! O, jeg skulde sagt Gaasefjer! Men jeg er bleven ganske afvænt med at tænke paa Gaasefjer, siden vi have faaet Staalpenne.

Hønsefjer, sagde Manden, Ingen kan døe rolig paa Hønsefjer.

Ja, men min brave Mand, jeg kan forsikkre Dem, at det slet ikke var eller er min Hensigt at døe rolig i Deres Seng!

Nei, svarede han og lo.

Naa, sagde jeg, De er en Mand, der har seet Dem om i Verden, og De kan fortælle Deres Kone, at Kjøbstadfolk kan være dumme og i al Uskyldighed tage feil af Hønsefjer og Gaasefjer, og saa kan De gjøre hende og Pigen gode igjen.

Der er ikke Noget i Veien for det! svarede han, og jeg forsonede mig med Sengen ved Tanken om, at jeg kunde sove deri med Husfred.

Denne Samtale havde beskjæftiget os Begge saa fuldstændig, at vi vare blevne opholdte ved Stubben et Par Minutter længer, end ellers vilde være skeet, og jeg tilskriver derfor den, at jeg havde et Møde, jeg ellers næppe vilde havt; thi da vi nu gik fra Aaen og kom til Landeveien tætved Kroen, saaes en Rytter i ringe Afstand. Han var simpelt klædt, i ubleget Russiaducks Frakke, dito Benklæder og Straahat; men skjøndt han forsaavidt saae ud som en Forpagter eller Forvalter, var der dog i Formen, som den simple Dragt ikke kunde skjule, noget Paafaldende, et Præg af noget Bedre eller Finere, kort, hvad Engelskmanden kalder gentlemanly. Han havde sat Hesten i Skridt, og idet han kom nær og bød os Godaften, saae han skarpt paa mig og nævnte mig ved Navn, idet han tilføiede: Velkommen her paa Egnen!

Jeg gav mig nu, noget overrasket, til at see skarpt paa ham, men kunde ikke kjende ham og sagde ham det.

Det er intet Under, svarede han og nævnede sit Navn; De har ikke seet mig meget, og det er i alt Fald længe siden. Men De har kritiseret mine Digte i „Nord og Syd" — ja, det skal De

ikke bryde Dem om, tilføiede han med munter Latter, det har jeg opgivet for længe siden. Men Kritiken var forresten meget velvillig, saa vi vilde ikke mødes som Fjender, selv om jeg endnu henhørte til hint irritabile genus. — Saa Du kjender den Herre, Henning Jepsen?

Ja, han siger, han boer hos mig.

Siger han det? Veed Du det da ikke?

Nei, vor Moer har taget imod ham, mens jeg var borte, og jeg sagde nok, strax da jeg saae ham, at han skulde op paa Gaarden.

Naturligvis skal han op paa Gaarden! Du er en brav Mand, Henning Jepsen, Du ta'er ikke mine Gjæster fra mig. Hent nu Herrens Tøi, saa kan vi vel lægge det paa Sadlen.

Med disse Ord sprang Rytteren af, og da jeg nu fik seet nøiere paa ham, dukkede en tidligere Erindring op. I Almindelighed, naar vi efter længere Tids Forløb gjensee en Bekjendt, maae vi tage Aarenes Slid med i Regning, for at gjøre os den indtraadte Forandring klar. Enten er Sundhed og Kraft gaaet bort, eller noget Barnligt har maattet vige for Modenheden, eller deslige. Men her var det Modsatte foregaaet: et Udtryk af drømmende Tænksomhed havde givet Plads

for noget Barnligt, den blege Civilisations Spor vare vegne for en freidig Sundhed, Ansigtet var voxet fra en fin Oval til en kraftig Oval, og paa Stemmen skulde jeg aldrig have kjendt en Digter, ikke engang en forhenværende. Thi Alle, der høre til det Fag, have noget eiendommelig Brudt, af stridende Tanker og Stemninger Gjennembævet i Stemmen, Noget, der maaskee kan tiltale adskillige Folk paa en gaadefuld Maade, men som aldeles ikke ligner den fuldtonende, sorgløse Klang af Hjertefred, der var i denne Mands Stemme.

Jo, vist kjender jeg Dem, sagde jeg endelig.

Det var jo rart, svarede han og tog min Randsel, som Henning Jepsen bragte ud.

Ja, men — sagde jeg og vilde gjøre passende Complimenter, før jeg modtog den gjæstfrie Indbydelse, der friede mig fra Valget mellem den skrækkelig store Seng og en Bænk i Gjæstestuen.

Det er en fornuftig Maade at reise paa! Det havde jeg ikke ventet af en Kjøbenhavner! raabte han, idet han istedenfor at lægge min Randsel paa Sadlen selv tog den paa Ryggen. Se saa! Nu gaaer Lise foran og viser os Vei — bi, lad mig bare lægge Stigbøilerne op.

Jeg vilde betale Æggekagen; men Henning

Jepsen sagde: Nei, den snyder jeg vor Moer for; jeg vil selv æde den.

Vi havde en lille Fjerdingvei at gaae, tildels gjennem Skov og op ad Bakke, og Samtalen, vi imidlertid førte, fik sin Vending af, at jeg sagde, at jeg ikke var Kjøbenhavner. Egnen, vi gik igjennem, mindede om Vordingborg; en Vandmølle, der viste sig mellem Træerne, bragte Tanken paa Hulemose; en skraanende Eng ved Aaen lignede Blegen ved Vintersbølle; men Alt var kraftigere, alvorligere, mørkere end den sydsjællandske Egn, som vi Begge kjendte.

Jeg havde troet, at vi skulde til en Gaard, en Herregaard. Jeg havde allerede udmalet mig, at den forhenværende Digter ved Arv eller Giftermaal var bleven Herremand, at jeg skulde have en rigtig Herregaardsaften, og jeg blev derfor noget overrasket, da Lise med alle Tegn paa, at hun følte sig hjemme, og uden Indsigelse fra min Ledsagers Side, gik op til et Hus. Det var rigtignok teglhængt, og der var et Par Sidebygninger og en Have; men et Hus var det øiensynligt, og dets Navn „Gaarden" kunde det kun have faaet af, at der i nogen Afstand laa endel endnu mindre, meget smaa, straatakte Huse. De laae

meget uregelmæssig, op og ned ad Bakke, men dannede dog en Slags Gade, ved hvis Ende man saae en Bygning, der snarere kunde været kaldt Gaard, dersom ikke dens høie, sorte, kulrygende Skorstene havde viist, at den dog heller ikke var, hvad man mener med Ordet „Gaard".

En Dør i det nærmeste Sidehus blev holdt paa Klem, og ud deraf kiggede et Hoved i rød Hue med et Udtryk af smidskende Ømhed. Lise udstødte et kort Prust og paaskyndede sin Gang henimod dette Hoved; underveis kom hun paatvers for et Par Andemadammer, der med deres gule Afkom vraltede hjem fra Kjæret og efter at have rablet stærkt over Lises Hensynsløshed mod de uskyldige Smaa vraltede videre ind i Gaarden. En chocoladebrun Hønsehund kom ud, spadserede gravitetisk op til min Ledsager, lod sig klappe, og vendte om uden saa meget som at snuse til mig. Den gik foran os ind igjennem den lille Forhave, der var afhegnet fra Veien med ung Pil, og idet vi fulgte efter, skete Noget, som jeg først senere lagde Mærke til i Erindringen: Solnedgangsskjæret blussede paa Himlen, Bladene paa de smaa Træer og Planter, vi gik imellem, bleve

mørkerøde, ligesom dyppede i Blod, og Huset, der hidtil havde været hvidt, blev rosenrødt og lilla.

Da vi kom ind i Forstuen, havde jeg lavet min Fortælling om. Min Ledsager havde ikke arvet eller tilgiftet sig en Herregaard, men var Noget imellem Forvalter, Forpagter, Skolelærer eller desl., og jeg vilde derinde træffe en rar lille Madamme, der vilde sidde og sye eller strikke og ikke sige et Ord, men om et Aar kunne huske hvert Ord, der var blevet sagt.

Paa Grund deraf havde jeg en ny, virkelig Overraskelse, da jeg kom ind i Stuen og fandt mig mellem, hvad der kunde kaldes kjøbenhavnsk Selskab. Der var fire Personer, to Damer og to Herrer. Men uagtet jeg strax saae, at den ene Dame og de to Herrer vare virkelige Kjøbenhavnere, droges dog al min Opmærksomhed, jeg kan sige: mit hele Sind, til den anden Dame, Husfruen. Hun var strax, inden Forestillingen skete, kjendelig som Husmoderen, dels paa hendes tarvelige Dragt, dels paa hendes Hilsen; men den Stilling og Plads, hun indtog i Verden, blev aldeles ligegyldig overfor hendes Personlighed. Der var Noget i den sjælelige Atmosphære derinde, i det Indtryk, hun gjorde, som svarede til, at Træer

og Buske udenfor havde faaet Skjær. Jeg begreb, at Skjæbnen i Henhold til, hvad der i Almindelighed er sunget for Digterens Vugge:

> Nyde skal Du ei paa Jorden,
> Du skal see fra Livets Bro —

atter engang undte mig: at have ført mig for en kort Stund ind i den Eventyrverden, som vi i vor Ungdom søge i Phantasien eller i vore Lidenskaber, og senere ofte tvivle om, men som virkelig findes paa Jorden som Udstraaling fra en harmonisk, ren, menneskelig Individualitet. Der er virkelig Gemytter, hvem Himlen har fredet saadan om, at de lig Blomster fylde Luften omkring dem med Duft. Man opfatter dem saa at sige med tilhyllede Sandser; man seer ikke ret paa dem; idetmindste gik det mig saaledes, at jeg efter nogen Tids Forløb, medens jeg saae ned og lyttede, spurgte mig selv: Mon hun er smuk? Og da jeg saa tvang mig til at see forskende op, fandt jeg, at hun egenlig ikke var smuk. Man kunde gaae hende forbi i Vrimlen. Det gjør mig bitterlig ondt, at Menneskene have opslidt det eneste Billede, der passer paa hende: hun var som en Viol. En særlig Ynde fik hun maaskee derved,

at der i hendes Sprog var en lille norsk Accent. Enhver veed, hvor behagelig denne Accent ind- blandet i en Kvindestemme virker paa et dansk Øre.

Den anden Dame var smukkere, med brune Øine, rigt brunt Haar, fin Teint og en freidig lille Næse. Men der var samme Forskjel mellem de to Kvindeligheder, hendes og Husfruens, som imellem et Talent og et Geni. Hendes Mand var Maler, og jeg havde en Anelse om, at jeg ogsaa havde kritiseret ham; men rimeligvis havde jeg rost ham; thi vi bleve strax gode Venner. Den fjerde Person var en lille, aldrende Ung- karl, med graasprængt Haar og Knebelsbart, med Tilløb til at være Cavalier, meget styg, men god- modig at see til. Ham havde jeg tidt seet paa Conditorier i Kjøbenhavn. Han lod til at staae paa en fortrolig Fod med begge Damer; men om han havde dette Privilegium, fordi han var saa styg, eller fordi der var en særegen Venskabsanled- ning, kunde jeg naturligvis ikke see, hvorimod jeg husker, at det Eneste i Huset, der stødte mig — visselig en Ubetydelighed — var, at han ikke havde en Nuance til at gjøre Forskjel mellem de to

Damer, men var ogsaa imod Værtinden, som om den Slags Kvinder fandtes skjæppevis.

Man var lige ved at gaae tilbords og havde kun ventet paa Værten. En sjette Couvert kom tilstede som af sig selv.

Vi fik Rugbrød, Smør, Ost, blødsødne Æg og The; men aldrig har et Maaltid smagt mig bedre og næppe noget saa godt. Ja, vil en Dame sige med et betydningsfuldt Smil, det var nu hendes, Violens Skyld. Ganske vist! Det være sagt til Ære for utallige Husmødre, der give en Gjæst et kvægende Maaltid, at hun, Husmoderen, er en Del af Bordets Spise og Drik, en væsenlig Del. Vorherre frie os Mennesker fra, at vor Tunge og Gane nogensinde skulle være uden Forbindelse med Øie og Øre, ja med Sjælen! Det Menneske, der ikke kan spise med Sjælen, har aldrig været til et godt Maaltid.

De maa nu tage tiltakke, sagde Værten; De er hjertelig velkommen; lad det erstatte rigt Tractement.

Husfruen sagde med et Udtryk af Angst for, at Anretningen ikke var god nok: De er vist vant til Vin, og det gjør mig ondt, det har vi ikke; men vi har Mjød!

Jeg kunde have ønsket, at hun vilde have sagt Ordene: „men vi har Mjød“, da capo, saa deilig barnligt var Tonefaldet.

Men da hun fra et Sidebord tog en Karaffe og skjænkede for mig og jeg virkelig skulde drikke Mjød, blev jeg betænkelig, og maaskee kunde hun see det paa mig; thi hun sagde: Holder De af Mjød? Kjender De Mjød?

Ja, svarede jeg, min Fader var Kjøbmand i Vordingborg, og i vor Boutik blev solgt Mjød. Senere har jeg aldrig drukket Mjød.

Det troer jeg nok! raabte hun leende. Med al Agtelse for Deres Faders Boutik, saa kunde det ikke være rigtig Mjød. Smag nu min!

Jeg tvang mig til at drikke; men jeg skammede mig næsten over at sige, hvorledes den smagte mig; thi jeg var bange for, at man skulde troe, at jeg for at smigre arbeidede mig ind i en falsk Ekstase. Den smagte omtrent som Montepulciano eller som den Slags ung Montefiascone, der sælges under Navnet Granita. Det faldt mig pludselig ind, at man muligvis for Skjemts Skyld havde givet mig virkelig Vin og kaldt den Mjød, og jeg ansaae desaarsag Ærlighed for den

bedste Politik og spurgte: Er det virkelig Mjød, eller er det Vin?

Der har vi det! raabte Værten henrykt. Der kan Du see, Margrethe, den Mand har været Verden rundt og troer dog, at Din Mjød er Vin! — Drik kun freidig, tilføiede han til mig; den er ligesaa sund, som den er liflig. Vore nordiske Forfædre vare ikke saadanne Tosser, som man troer, fordi de drak Mjød, der var ordenlig og ærlig lavet. De skal imorgen see vore Bistader, ægte Djerzonske!

Nu maa De ogsaa vide, vedblev han, at vi iaften have den allerbedste Flaske, og jeg vil ikke narre Dem med at sige, at det er i Anledning af Deres Ankomst — for det vidste vi jo ikke, da den blev taget frem — men i Anledning af, at vi Fire idag feire vor Bryllupsdag — eller vi Fem, skulde jeg da sige.

Jeg forstod ikke rigtig, hvad det skulde sige „vi Fem"; thi hvis trois sont trop pour l'amour, saa gjælder det da ogsaa om cinque og om ethvert ulige Tal; men det Nærmeste, der forelaa, var at lykønske, og det gjorde jeg i saa god en lille Tale, som jeg formaaede.

Som jeg snart efter erfarede, var dette dog

ikke den rette Maade, hvorpaa Aftenens Toast skulde udbringes, og medens En eller Anden vel tænkte paa, hvorledes det med Høflighed kunde blive gjort om igjen, kom Samtalen paany igang. Det slaaer sjelden feil, at hvor der er en Skuespiller tilstede, vil der tilsidst blive talt om Theatret, og hvor der er en Forfatter tilstede, kommer Literaturen paa Bane. Selv om jeg kunde huske, hvad der blev sagt, vilde det dog ikke her være Stedet at gjentage det; men een Yttring fremkom, som fik Betydning. En af Damerne omtalte nemlig en dansk Roman i Brevform, og jeg gjorde den Bemærkning, at Brevformen vistnok var den uheldigste for en Roman. Et lille Smil fremkom paa alle Ansigter og ledsagedes af en Pause, og da jeg vel kom til at see noget forundret ud ved at opdage denne Virkning af mine Ord, sagde Værten: Jeg skal sige Dem, De er kommen til at røre ved os her. Vi have som andre Mennesker havt vor lille Roman, og den er paa en ganske egen Maade bleven ikke blot udtalt i, men paaskyndet af Breve. Vi pleie endog aarlig, naar vi festligholde denne Dag, at oplæse to af Brevene og saa drikke Dagens Skaal.

Jeg udtalte min Beklagelse over at være

bleven en Hindring for Traditionens Fortsættelse; men Værten svarede: Det er De aldeles ikke. De to Breve kunne godt oplæses i Deres Nærværelse, hvis De vil høre paa dem, og jeg glæder mig over, at det nu er sagt; jeg sad før og speculerede paa, hvorledes vi skulde forberede Dem.

Hør, sagde Maleren, der er idetmindste eet Brev, hvori Du ligefrem kalder mig et daarligt Subject, vilde Du ikke læse det op først — eller, siden der dog virkelig i alle Brevene ikke er Noget, som en velsindet Gjæst ikke kan høre, saa lad os faae dem allesammen. Jeg troer virkelig, der var nogle lystige Breve fra mig, dem gad jeg dog nok høre.

Efter nogle gjensidige skjemtende Beskyldninger enedes man om at udføre Forslaget.

Da Oplæsningen var endt, sagde Værten efter en lille Pause: Hvor det igjen staaer livligt for mig! — Det er dog en stor Lykke at kunne see de vigtigste og mest kritiske Øieblikke af sit Liv paa Prent uden at fortryde! Gud skee Lov for den Tid, og Gud skee Lov for de forløbne otte Aar!

Ja, Gud skee Lov og Tak! sagde hans Hustru og reiste sig tilligemed ham.

troe mig en Afskrift af Brevene, saa vilde jeg behandle dem saadan, at alt det Sande og Væsenlige skulde blive beholdt, men Virkeligheden saa forandret, at Folk kunde kjøre hendes Hus forbi uden at ane, hvem det var, der sad inde. Og naar hun havde seet dette Forsøg gjort, kunde hun selv afgjøre, om Trykningen maatte finde Sted eller ei.

Ja, men saa er det jo ikke rigtig ærligt og sandt, sagde hun.

Det er den poetiske Ærlighed, min Pige! raabte hendes Mand. Det er den, jeg har slaaet mig fra! Og se, Margrethe, saa vidt har Du bragt mig, at det er mig, den afdankede Digter, der frembringer Poesi, men en Anden, der vil behandle og bearbeide den!

Tre Aar hengik, rigtignok ikke med det Arbeide; men alligevel, det var ikke ganske let. Endelig sendte jeg i sidste Efteraar Manuskriptet over tilligemed et Exemplar af „Arvingen", og i Januar fik jeg Brevene tilbage paategnede med en Damehaand:

Maa trykkes.

Marts 1865.

